

PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO PAPLITIMO TARP SUAUGUSIŲ LIETUVOS GYVENTOJŲ TYRIMAS

Vykdytojas:
 spinter tyrimai

2017 m. lapkričio mėn.

Vilnius

TURINYS

I. TYRIMO METODIKA	3
II. TYRIMO REZULTATAI	8
SANTRAUKA	8
2.1. RŪKYMAS	12
2.2. ALKOHOLIO VARTOJIMAS	21
2.3. NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMAS	32
2.4. DALYVAVIMAS AZARTINIUIOSE LOŠIMUIOSE	40
2.5. NTAKD ŽINOMUMAS IR VERTINIMAS	41
III. IŠVADOS	44

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“ 2017 metų spalio 16 – lapkričio 3 dienomis atliko reprezentatyvų suaugusių Lietuvos gyventojų tyrimą dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo tarp suaugusiųjų bei jų požiūrio į narkomanijos prevencijos priemonių efektyvumą.

1.1. Tyrimo tikslai

- 1.1.1 Surinkti ir įvertinti standartizuotus duomenis apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimą tarp suaugusių Lietuvos gyventojų.
- 1.1.2 Įvertinti suaugusiųjų Lietuvos gyventojų požiūrį į narkomanijos prevencijos priemonių efektyvumą bei suaugusiųjų požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą.

1.2. Tyrimo tikslinė grupė

18-74 metų amžiaus nuolatiniai Lietuvos gyventojai.

1.3. Lauko darbų techninė informacija

Tyrimo imtis:

Visos imties (<i>angl. total gross sample size</i>) skaičius	2138	100%
Įskaitinės imties (<i>angl. valid gross sample response</i>) skaičius	1918	90%
Faktiškas apklaustųjų (<i>angl. net response</i>) skaičius	1015	47%
Atsisakiusiųjų dalyvauti apklausoje skaičius	903	42%

Atsisakymo dalyvauti priežastys:

Laiko trūkumas
Nenoras įsileisti į namus nepažįstamą žmogų
Užimtumas
Tinkamų sąlygų atlikti interviu nebuvimas
Nenoras išreikšti savo nuomonės
Nepritarimas tyrimo temai

Apklausėjams iškilusios problemos:

Problema	Sprendimas
Neaiškus namo numeris	Paklausama aplinkinių gyventojų
Kodinė laiptinės spyna	Paprašoma gyventojų įleisti į laiptinę
Neaiški individualių namų numeracija	Paklausama aplinkinių gyventojų
Respondento namuose piktas šuo	Paprašoma šeimininko pririšti / uždaryti šunį
Respondentas neturi laiko atsakyti į klausimus	Sutariamas laikas, kada apklausėjas gali atvykti ir užduoti klausimus
Namuose nėra pilnamečių žmonių	Paklausama vaikų, kada grįš tėvai, kada galima apsilankyti

1.4. Tyrimo atranka

Respondentai atrenkami *daugiapakopės atsitiktinės maršrutinės* atrankos metodu. Šis atrankos metodas apima 3 pakopas ir užtikrina visiems 18-74 m. amžiaus Lietuvos gyventojams vienodą galimybę patekti į apklausą ir pareikšti savo nuomonę. Sudarant atranką naudotas administracinis-teritorinis Lietuvos suskirstymas. Respondentų imtys sudarytos, remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės Gyventojų ir būstų surašymo duomenimis.

Pirmojoje pakopoje išskiriamos trys stratos pagal gyvenvietės tipą – (1) didmiesčiai, (2) rajonų centrai ir rajoniniai miestai, (3) miesteliai ir kaimai. Kiekvienos stratos viduje yra vykdoma vietovių atranka. Šiame atrankos etape atsižvelgiama į geografinį ir gyvenamosios vietos dydžio kriterijus. Pvz., didžiųjų miestų grupei priklauso Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys. Šie miestai visi patenka į atranką, nes atstovauja skirtingus geografinius regionus, ar skirtingo dydžio vietoves. Iš rajonų centrų ir rajoninių miestų stratos bei kaimų ir miestelių stratos atrenkami kiti atrankiniai taškai. Atrankinių taškų skaičius apskaičiuojamas pagal imties dydį ir gyventojų skaičių vietovėse. Taikoma proporcinė atrankos strategija – respondentų skaičius kiekvienoje stratoje atitinka šalies gyventojų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietą (pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenis).

Trečioji pakopa yra vykdoma pasirinktuose atrankiniuose taškuose. Paprastosios tikimybinės atrankos metodu kiekviename atrankiniame taške (mieste / kaime) yra parenkamos gatvės. Didžiuosiuose miestuose ir rajonų centruose atrenkamos gatvės iš kiekvieno mikrorajono. Respondentų skaičius kiekviename atrankiniame taške proporcingas gyventojų skaičiui toje vietovėje.

Kiekviena atrinkta gatvė sudaro namų ūkių visumą. Iš turimos namų ūkių visumos paprastosios tikimybinės atrankos metodu atrenkami namų ūkiai. Taikomas bendras principas: aplankomas kas antras namas, iš kurio pagal atsitiktinių skaičių lentelę parenkami du butai. Namų ūkyje respondentas parenkamas taikant gimtadienio taisyklę (pvz., teiraujamas, kiek namų ūkyje yra žmonių nuo 18 iki 74 metų ir kurio iš jų gimtadienis yra arčiausiai).

1.5. Tyrimo metodas

Duomenų rinkimas atliktas apklausos metodu. Apklausa atlikta tiesioginio (*angl. face-to-face*) standartizuoto interviu būdu (CAPI – *Computer assisted personal interview*), naudojant Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pateiktą klausimyną kurį sudaro teminiai ir socialiniai-demografiniai klausimai. Standartizuotus interviu atliko specialių apmokymų kursą išklause apklausėjai, parengti profesionaliai atlikti apklausas visoje Lietuvoje. Standartizuoti interviu atlikti respondentų namuose, apklausėjams vedant pokalbį su respondentais pagal parengtus klausimus ir atsakymus fiksuojant klausimyne.

Apklausa atlikta laikantis Europos visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų asociacijos (ESOMAR) kokybės standartų. Apklausėjų darbo kokybės kontrolė atlikta pakartotinai susisiekius su 10 proc. respondentų telefonu.

1.6. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC (12.0.1 versija) programinę įrangą. Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai) ir pasiskirstymai (faktiniai skaičiai ir procentai) pagal socialines-demografines charakteristikas (žr. Priedus).

Statistiniam patikimumui nustatyti naudotas Pearson'o χ^2 testas. Skirtumas laikytas statistiškai reikšmingu su tikimybe, lygia 95%, jei pagal šį testą atitinkamam skirtumui apskaičiuota p reikšmė yra mažesnė už 0,05.

1.7. Statistinė duomenų paklaida

Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 1015 respondentų gavome, jog 30,5 proc. apklaustųjų teigia rūkantys, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 27,4 ir 33,6 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
750	1.6	2.2	2.6	2.9	3.2	3.3	3.6	3.7
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1

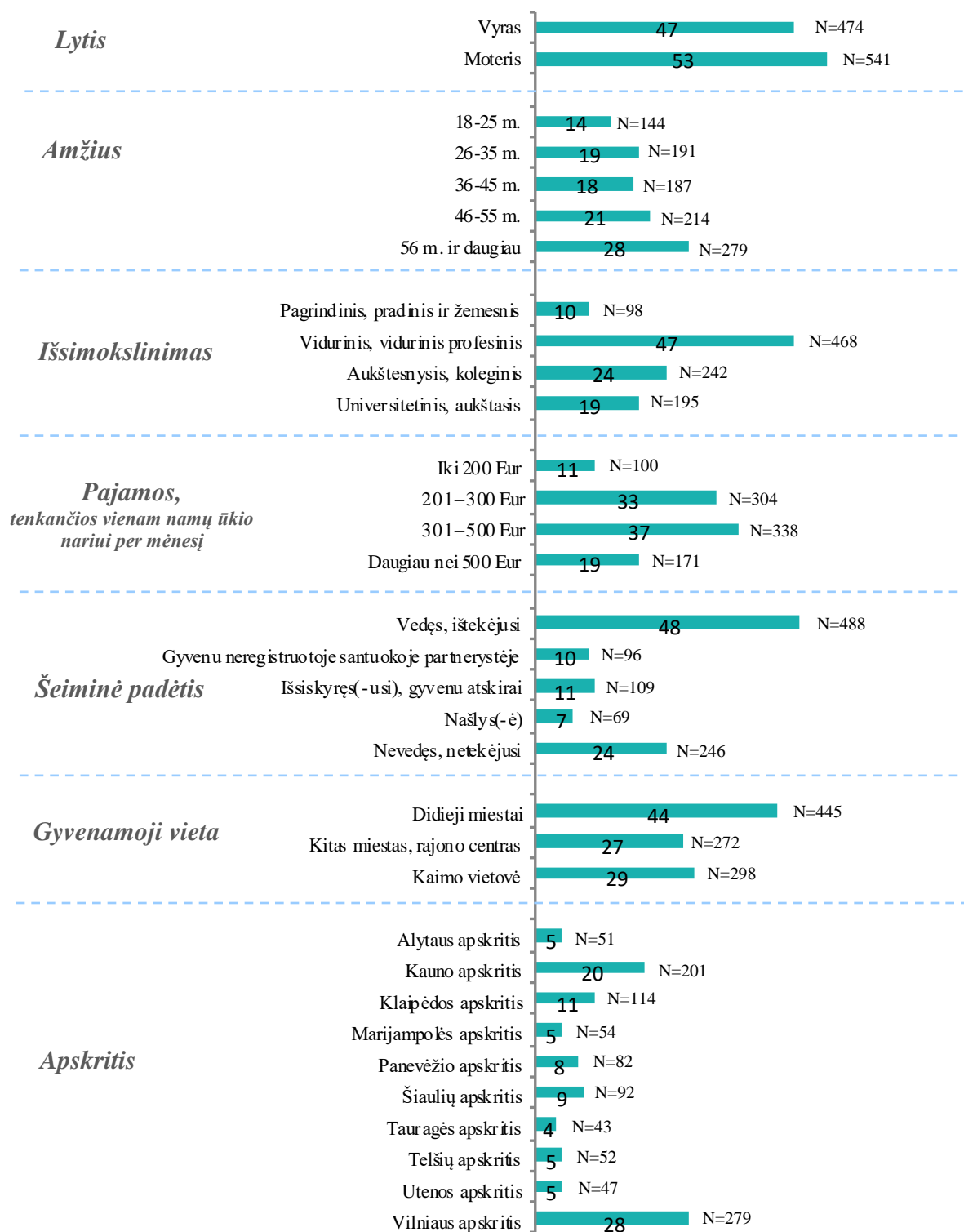
Priemonės, taikytos siekiant sumažinti neatrankines (angl. *non-sampling errors*) klaidas:

Galima neatrankinė klaida	Taikyta priemonė
Interviu atlikimo klaidos (klausimų „filtrų“, eiliškumo klaidos)	Apklausa atlikta CAPI (angl. Computer Assisted Personal Interview) metodu, t. y. naudojamas elektroninis klausimynas. Klausimynas techniškai suprogramuotas taip, kad apklausėjui nereikia pačiam sekti klausimų eiliškumo ir „filtrų“ – jie pateikiami automatiškai.
Duomenų suvedimo klaidos	Kadangi apklausa atliekama naudojant elektroninę sistemą CAPI, apklausėjo užfiksuoti respondentų atsakymai automatiškai patenka į duomenų failą.
Neaiškus interviuotojų klausimo pateikimas	Apklausa atliko profesionalūs, specialiai projektui apmokyti apklausėjai, turintys kelerių metų darbo patirtį atliekant panašaus tipo apklausas. Prieš tyrimą jie supažindinti su klausimynu ir galimomis klaidingomis klausimų interpretacijomis.
Melagingi respondentų atsakymai	Siekiant išvengti melagingų atsakymų akcentuojamas atsakymų anonimiškumas. Respondentai apklausiami individualiai. Apklausėjui

	CAPI sistemoje patvirtinus kiekvieną atliktą interviu, respondento atsakymai patenka į duomenų masyvą be galimybės identifikuoti respondento asmens tapatybę.
Statistinės analizės klaidos	Pasirinktas testas (Pearsono χ^2 testas), tinkantis neparametriniams duomenimis su ne per dideliu patikimumo lygmeniu, kad būtų minimizuojamos tiek pirmos, tiek antros rūšies klaidų tikimybės.

Atliekant statistinę analizę atsižvelgta, kokia dalis atsakymų yra dingusi ir kokią dalį visų atsakymų tai sudaro. Esant dingusioms reikšmėms tikrinta (aprašomosios statistikos būdu), ar jos, atsiradusios bet kurioje iš grupių, nepakeistų statistinio reikšmingumo rezultatų. Šios duomenų analizės metu dingusių reikšmių kiekiai buvo maži, todėl statistinio reikšmingumo nekeitė ir dėl šios priežasties negalėjo sukelti klaidų. Atlikus visus patikrinimus reikšmės liko pasikliautinų intervalų ribose.

1.8. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos

II. TYRIMO REZULTATAI

SANTRAUKA

RŪKYMAS

Beveik trečdalis (31 proc.) tyrime dalyvavusių suaugusių šalies gyventojų teigė rūkantys. Apskritai rūkymo LTP rodiklis siekia 65 proc. LYP rodiklis lygus 33 proc., o LMP – 31 proc. Kasdien rūko 28 proc. respondentų. Plonų cigarečių rūkymo LTP rodiklis lygus 50 proc. LYP rodiklis – 23 proc., o LMP – 12 proc. Kasdien plonas cigaretes rūko 3 proc. apklaustųjų. Cigarečių su išskirtiniu skoniu ar kvapus rūkymo LTP rodiklis siekia 39 proc. LYP rodiklis lygus 10 proc., o LMP – 5 proc. Kasdien tokias cigaretes rūko 1 proc. tyrimo dalyvių. Nerūkomų tabako gaminių (uostomojo, kramtomojo, čiulpiamojo tabako) LTP rodiklis lygus 8 proc. LYP rodiklis – 2 proc. o LMP – 1 proc. Kasdien tokius tabako gaminius vartoja 0,1 proc. respondentų. Bent kartą gyvenime kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru yra tekę 37 proc. apklaustųjų (LTP rodiklis). Bent kartą per paskutinius 12 mėnesių – 32 proc. (LYP rodiklis). Bent kartą per paskutines 30 dienų – 25 proc. (LMP rodiklis). Kasdien tai patirti tenka 11 proc. tyrimo dalyvių.

Dauguma rūkančių respondentų nurodė, jog darbe jie tai daro specialiai rūkymui skirtose vietose (77 proc.) ir darbovietės teritorijoje lauke (63 proc.). 38 proc. rūko uždaroje patalpoje darbe. Trečdalis (32 proc.) apklaustųjų pritartų, kad jų darbovietės teritorijoje visiems darbuotojams būtų uždrausta rūkyti.

18 proc. respondentų nurodė bandę mesti rūkyti. Tokia pati dalis – 18 proc. – teigė bandę, tačiau vėliau vėl pradėję rūkyti. Dažniausiai mesti rūkyti padeda vaistai (9 proc.), pakaitinė terapija nikotinu (8 proc.) ir sveikatos priežiūros specialisto konsultacijos (7 proc.).

Elektroninių cigarečių rūkymo LTP rodiklis siekia 16 proc. LYP rodiklis lygus 4 proc., o LMP – 2 proc. Kasdien elektronines cigaretes rūko 1 proc. respondentų. 17 proc. apklaustųjų teigė bent kartą gyvenime (LTP rodiklis) buvę uždaroje patalpoje, kurioje kas nors rūkė elektroninę cigaretę. 8 proc. tai teko patirti bent kartą per paskutinius 12 mėnesių (LYP rodiklis). 3 proc. – bent kartą per paskutines 30 dienų (LMP rodiklis). 0,3 proc. tai patiria kasdien. Elektroninių cigarečių rūkymo uždaroje patalpoje LTP rodiklis 17 proc. LYP rodiklis siekia 3 proc., o LMP – 1 proc. Kasdien elektronines cigaretes uždaroje patalpoje rūko 0,1 proc. respondentų. Elektroninių cigarečių su nikotinu rūkymo LTP rodiklis lygus 7 proc. LYP rodiklis – 3 proc., o LMP – 1 proc. Kasdien šias cigaretes rūko 0,2 proc. apklaustųjų. Elektroninių cigarečių be nikotino rūkymo LTP, LYP ir LMP rodikliai atitinkamai lygūs 7 proc., 2 proc. ir 1 proc. 0,2 proc. tyrimo dalyvių nurodė jas rūkantys kasdien.

15 proc. respondentų mano, kad elektroninės cigaretės yra nepavojingos aplinkiniams. 11 proc. sutinka su teiginiu, kad elektroninės cigaretės nekelia pavojaus sveikatai. 10 proc. pritaria nuomonei, kad šios cigaretės nesukelia priklausomybės. 9 proc. sutinka, kad elektroninės cigaretės padeda mesti rūkyti. 8 proc. mano, kad šias cigaretes galima rūkyti be paliovos.

22 proc. apklaustųjų teigė žinantys svetainę www.nerukysiu.lt: 3 proc. yra joje lankęsi, 19 proc. ją žino, bet nėra lankęsi. Beveik visi (96 proc.) apsilankiusieji svetainėje www.nerukysiu.lt teigė joje radę naudingos informacijos.

18 proc. tyrimo dalyvių nurodė per paskutinius 12 mėnesių bent kartą Lietuvoje įsigiję cigarečių ar kitų tabako gaminių, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis.

Du trečdaliai (67 proc.) tyrimo dalyvių pritaria draudimui rūkyti prie gyvenamųjų namų daugiabučių, vaikų žaidimų aikštelių arba jų viduje. Dauguma (57 proc.) apklaustųjų pritaria draudimui rūkyti lauko kavinėse.

ALKOHOLIO VARTOJIMAS

Alkoholinių gėrimų vartojimo LTP rodiklis siekia 93 proc.). LYP rodiklis lygus 83 proc. o LMP rodiklis – 63 proc. Kasdien alkoholinius gėrimus vartoja 2 proc. respondentų. Alkoholinių gėrimų kartu su energetiniais gėrimais vartojimo LTP rodiklis lygus 20 proc. LYP rodiklis – 9 proc., o LMP – 3 proc. Kasdien alkoholinius gėrimus kartu su energetiniais gėrimais vartoja 0,1 proc. apklaustųjų.

Dažną alaus vartojimą – bent keletą kartų per mėnesį – nurodė 37 proc. respondentų. Vyną bent keletą kartų per mėnesį vartoja ketvirtadalis (26 proc.) apklaustųjų. Stipriuosius alkoholinius gėrimus – 22 proc. respondentų. Likerius, įvairius alkoholinius kokteilius šiuo dažnumu vartoja 11 proc. tyrimo dalyvių. Rečiausias sidro vartojimas – 8 proc. ši gėrimą vartoja keletą kartų mėnesį.

11 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėnesių bent kartą Lietuvoje įsigiję alkoholinių gėrimų, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis.

22 proc. apklaustųjų nurodė, kad atstumas iki alkoholinių gėrimų prekybos vietos turi įtakos jų alkoholinių gėrimų vartojimui.

Trečdalis (33 proc.) apklaustųjų pritaria siūlymui leisti prekiauti alkoholiniais gėrimais tik specializuotose parduotuvėse ar specializuotuose skyriuose. Ketvirtadalis (25 proc.) respondentų mano, kad ant alkoholinių gėrimų pakuotės reikėtų nurodyti, kiek tą pakuotę sudaro standartinio alkoholinio gėrimo vienetai. 44 proc. tyrimo dalyvių nuomone, ūkininkams reikėtų leisti kaimo turizmo sodybose gaminti ir pardavinėti namų gamybos stipriuosius alkoholinius gėrimus. Nuomonės dėl draudimo prekiauti alkoholiu degalinėse efektyvumo išsiskyrė: 39 proc. manymu, šis draudimas pasiteisino, 40 proc. laikosi priešingos nuomonės. 41 proc. tyrimo dalyvių teigė palaikantys „Nulio promilių iniciatyvą“.

14 proc. apklaustųjų nuomone, jų darbovietėje yra darbuotojų, kurie turi problemų dėl alkoholio vartojimo. Dažniausiai darbovietėse taikomi alkoholio vartojimo problemos sprendimo būdai: darbe neblaivūs pasirodę darbuotojai tą dieną nušalinami nuo darbo (9 proc.), atleidžiami (8 proc.) arba gauna papeikimą (5 proc.).

17 proc. tyrimo dalyvių pripažino vairavę būdami apsvaigę nuo alkoholio. 15 proc. apklaustųjų teigė patyrę gėdos jausmą dėl alkoholio sukeltų pasekmių ar įpročių per paskutinius 12 mėnesių.

Didžiausia dalis respondentų nurodė vartoję alkoholį, kuomet paskutinį kartą šventė Naujuosius metus (82 proc.). 77 proc. vartojo alkoholį švęsdami gimtadienį. 71 proc. – švęsdami Šv. Kalėdas. 61 proc. – švęsdami Šv. Velykas. Švęsdami Jonines taip pat dauguma vartojo alkoholį (53 proc.). Švęsdami Rugsėjo 1-ąją alkoholinius gėrimus vartojo dešimtadalis (10 proc.) apklaustųjų.

Daugiausiai tyrimo dalyvių be alkoholio norėtų sudalyvauti Rugsėjo 1-osios šventėje (82 proc.). 69 proc. – vasaros muzikiniuose festivaliuose. Taip pat dauguma be alkoholio norėtų švęsti Šv. Velykas (63 proc.), Šv. Kalėdas (61 proc.) ir Jonines (61 proc.). Kas antras be alkoholio norėtų dalyvauti Naujųjų metų (53 proc.), gimtadienio (52 proc.) šventime ar vestuvėse (52 proc.). Dauguma (72 proc.) respondentų nurodė, kad dalyvautų jų savivaldybėje organizuojamose šventėse be alkoholio.

NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMAS

Narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo LTP rodiklis siekia 16 proc. LYP rodiklis lygus 6 proc., LMP rodiklis – 1 proc. Kanapių, hašišo, marihuanos arba „žolės“ vartojimo LTP rodiklis yra 13 proc. LYP rodiklis – 4 proc., o LMP – 1 proc. Bent kartą gyvenime (LTP rodiklis) kelias psichoaktyvias medžiagas vienu metu yra vartoję 5 proc. respondentų. Per paskutinius metus (LYP rodiklis) tai darė 2 proc. Per paskutinį mėnesį (LMP rodiklis) – 0,2 proc. Alkoholinius gėrimus kartu su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis yra vartoję 3 proc. respondentų (LTP rodiklis). Per paskutinius 12 mėnesių (LYP rodiklis) tai darė 1 proc., per paskutines 30 dienų (LMP rodiklis) – 0,2 proc. Alkoholinius gėrimus kartu su vaistais yra vartoję 11 proc. apklaustųjų (LTP rodiklis). Per paskutinius 12 mėnesių tai darė 4 proc. (LYP rodiklis), per paskutines 30 dienų – 1 proc. (LMP rodiklis). Narkotines ar psichotropines medžiagas kartu su vaistais yra vartoję 3 proc. tyrimo dalyvių (LTP rodiklis). Per paskutinius metus tai darė 1 proc. (LYP rodiklis), per paskutinį mėnesį – 0,1 proc. (LMP rodiklis).

46 proc. respondentų pritaria, kad už narkotinių ar psichotropinių medžiagų turėjimą, asmeniniam vartojimui, būtų taikoma administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė.

9 proc. apklaustųjų teigė žinantys, kas yra naujieji sintetiniai narkotikai. 1 proc. respondentų nurodė vartoję naujų psichoaktyviųjų medžiagų.

7 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėn. vartoję receptinių vaistų, siekdami atsipalaiduoti, užmigti, padidinti darbingumą ar numalšinti skausmą be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais. Dažniausiai be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartojami receptiniai vaistai išsigyjami su gydytojo išrašytu receptu (67 proc.).

1 proc. tyrimo dalyvių pripažino kada nors vairavę apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų.

18 proc. tyrimo dalyvių paskutinį kartą dalyvaudami vasaros muzikiniame festivalyje vartojo alkoholį. 1 proc. teigė šių festivalių metu vartoję narkotines ar psichotropines medžiagas.

Teigiamą / labiau teigiamą požiūrį į rūkymą išreiškė 18 proc. respondentų. Alkoholio vartojimą teigiamai / labiau teigiamai vertina penktadalis (20 proc.) apklaustųjų. Narkotinių ir psichotropinių vaistų vartojimą – 0,3 proc. tyrimo dalyvių.

Du trečdaliai (67 proc.) respondentų veiksminga priemone vasaros muzikinių festivalių metu laiko iš festivalių išvykstančių vairuotojų neblaivumo patikrą (67 proc.). 64 proc. nuomone, veiksminga priemonė būtų blaiviųjų festivalių organizavimas kaip alternatyva. Taip pat dauguma prie veiksmingų priemonių priskyrė policijos pareigūnų patruliavimą kartu su tarnybiniais šunimis. 53 proc. manymu veiksminga būtų informacijos sklaida apie alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo poveikį ir žalą sveikatai. 48 proc. teigimu – alkoholinių gėrimų prekybos draudimas.

DALYVAVIMAS AZARTINIULOSE LOŠIMULOSE

12 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėnesių dalyvavę vienokiuose ar kitokiuose azartiniuose lošimuose. Dažniausiai lošiama lošimo automatais lošimo automatų salone (10 proc.). Toliau rikiuojasi lošimas lošimo automatais internetu (6 proc.), lažybos dėl sporto varžybų lažybų punkte (5 proc.), lošimas lošimo namuose (k kazino, 4 proc.). Po 3 proc. nurodė lošę lošimo namuose internetu ir lažinęsi dėl sporto varžybų internetu.

Didžiausia paskata dalyvauti azartiniuose lošimuose – noras laimėti pinigų (44 proc.). Toliau rikiuojasi noras patirti jaudulį, azarto jausmą (30 proc.), noras atsipalaiduoti, pailsėti (27 proc.). 23 proc. teigė, kad juos lošti paskatino draugai, pažįstami. 18 proc. – noras išbandyti neįprastą laisvalaikio praleidimo būdą.

Dešimtadalis (10 proc.) apklaustųjų dalyvauti azartiniuose lošimuose pradėjo būdami 18-30 m. amžiaus: 6 proc. 18-25 m., 4 proc. – 25-30 m. 0,3 proc. lošti pabandė dar būdami nepilnamečiai. 2 proc. – vyresni nei 30 m.

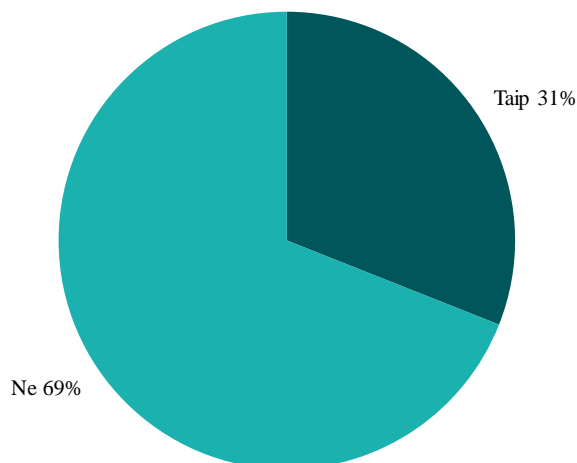
NTAKD ŽINOMUMAS IR VERTINIMAS

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento žinomumas siekia 46 proc. Dauguma (71 proc.) žinančiųjų NTAKD šią instituciją vertina teigiamai / labiau teigiamai. 2 proc. žinančiųjų NTAKD mano, kad ši institucija yra labai korumpuota. 27 proc. manymu - iš dalies korumpuota.

2.1. RŪKYMAS

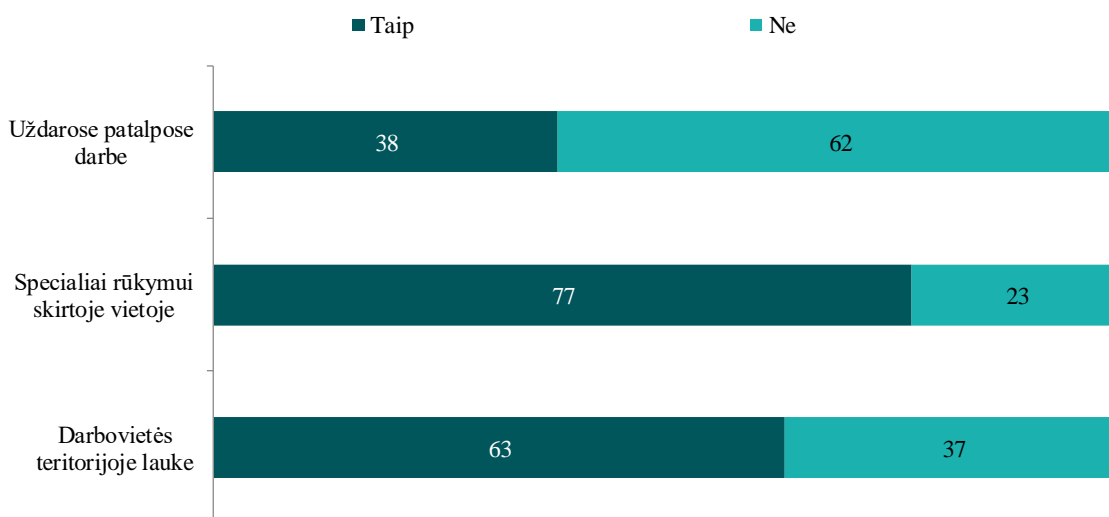
Beveik trečdalis (31 proc.) tyrime dalyvavusių suaugusių šalies gyventojų teigė rūkantys. 69 proc. į šį klausimą atsakė neigiamai. (2.1.1 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau rūko vyrai, 26-55 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.1 pav. Rūkymo paplitimas (proc.; N = 1015)

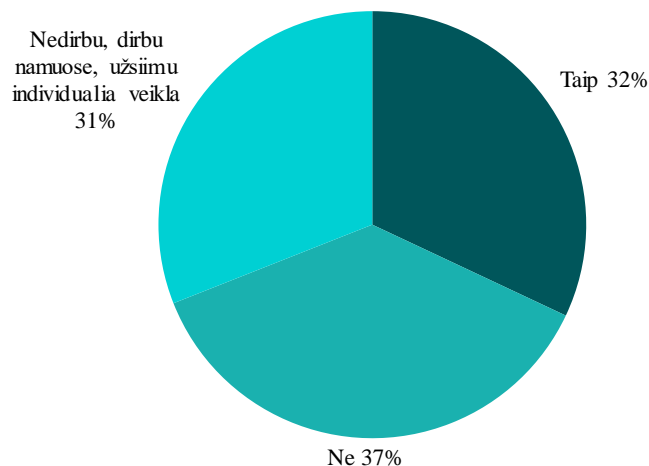
Dauguma rūkančių respondentų nurodė, jog darbe jie tai daro specialiai rūkymui skirtoje vietoje (77 proc.) ir darbovietės teritorijoje lauke (63 proc.). 38 proc. rūko uždaroose patalpose darbe. (2.1.2 pav.). Statistiškai reikšmingai darbovietės teritorijoje lauke dažniau rūko 26-55 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vertinant rūkymą uždaroose patalpose darbe ar specialiai rūkymui skirtoje patalpoje, statistiškai reikšmingų rezultatų skirtumų pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.1.2 pav. Rūkymas darbe (proc.; N = 310, rūkantieji)

Trečdalis (32 proc.) apklaustųjų pritarė, kad jų darbovietės teritorijoje visiems darbuotojams būtų uždrausta rūkyti. Kiek daugiau – 37 proc. – tokiam draudimui nepritarė. 31 proc. nurodė nedirbantys, dirbantys namuose ar užsiimantys individualia veikla. (2.1.3 pav.).

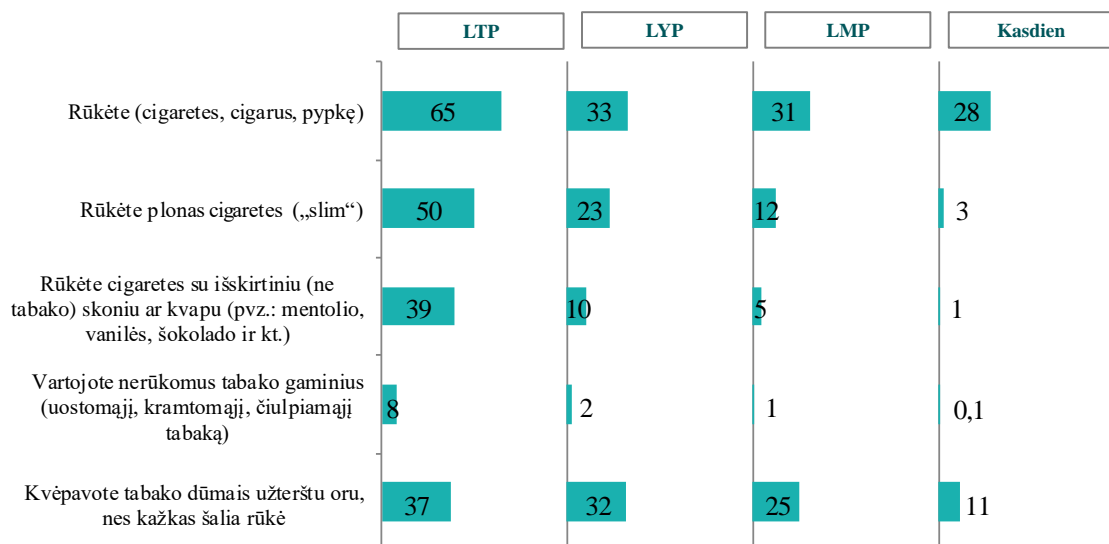
Statistiškai reikšmingai dažniau šiam pritarimui pritarė moterys, 26-55 m. apklaustieji, aukštąjį išsimokslinimą turintys respondentai, didesnių pajamų grupės atstovai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.3 pav. Pritarimas, kad darbovietės teritorijoje būtų uždrausta rūkyti (proc.; N = 1015)

Apskritai rūkymo LTP rodiklis siekia 65 proc. LYP rodiklis lygus 33 proc., o LMP – 31 proc. Kasdien rūko 28 proc. respondentų. Plonų cigarečių rūkymo LTP rodiklis lygus 50 proc. LYP rodiklis – 23 proc., o LMP – 12 proc. Kasdien plonas cigaretes rūko 3 proc. apklaustųjų. Cigarečių su išskirtiniu skoniu ar kvapus rūkymo LTP rodiklis siekia 39 proc. LYP rodiklis lygus 10 proc., o LMP – 5 proc. Kasdien tokias cigaretes rūko 1 proc. tyrimo dalyvių. Nerūkomų tabako gaminių (uostomojo, kramtomąjo, čiulpiamojo tabako) LTP rodiklis lygus 8 proc. LYP rodiklis – 2 proc. o LMP – 1 proc. Kasdien tokius tabako gaminius vartoja 0,1 proc. respondentų. Bent kartą gyvenime kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru yra tekę 37 proc. apklaustųjų (LTP rodiklis). Bent kartą per paskutinius 12 mėnesių – 32 proc. (LYP rodiklis). Bent kartą per paskutines 30 dienų – 25 proc. (LMP rodiklis). Kasdien tai patirti tenka 11 proc. tyrimo dalyvių. (2.1.4 pav.).

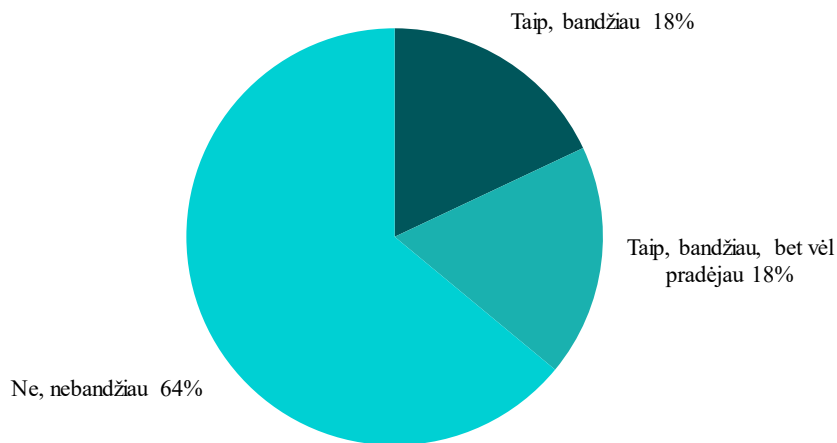
Statistiškai reikšmingai apskritai dažniau rūkė (cigaretes, cigarus, pypkę) vyrai 26-55 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai, (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Statistiškai reikšmingai plonas cigaretes dažniau rūkė 18-35 m. tyrimo dalyviai, didesnių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Cigaretes su išskirtiniu skoniu ar kvapu dažniau rūkė vyrai, 18-55 m. apklaustieji, didesnių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Nerūkomus tabako gaminius dažniau vartojo vyrai, 26-35 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Kvėpuoti tabako dūmais užterštu oru, kai kažkas rūko šalia, statistiškai reikšmingai dažniau teko vyrams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.4 pav. Rūkymo ir tabako vartojimo dažnumas (proc.; N = 1015)

18 proc. respondentų nurodė bandę mesti rūkyti. Tokia pati dalis – 18 proc. – teigė bandę, tačiau vėliau vėl pradėję rūkyti. 64 proc. niekada nėra bandę mesti rūkyti. (2.1.5 pav.).

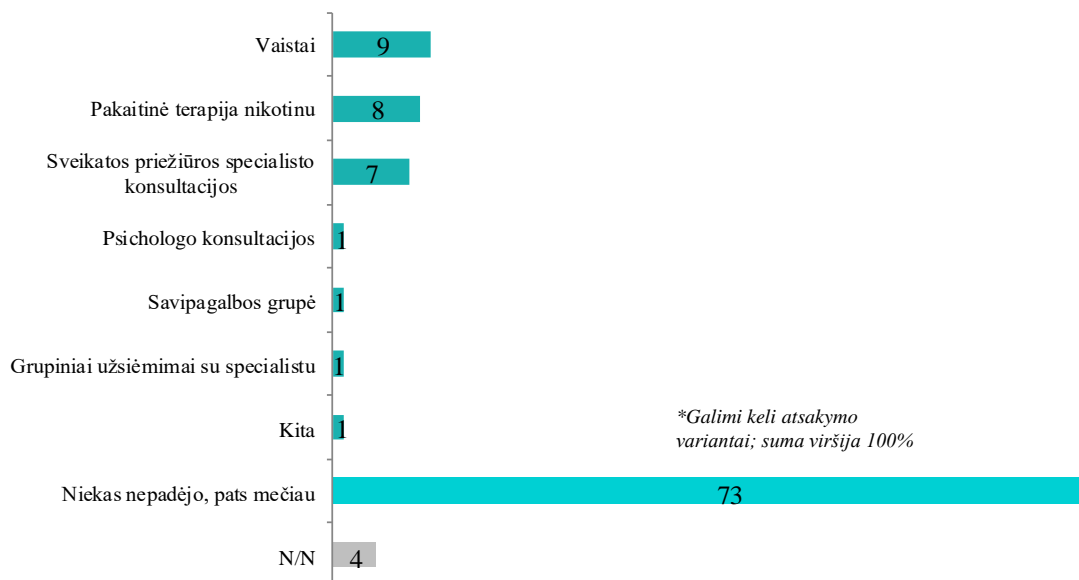
Mesti rūkyti statistiškai reikšmingai dažniau bandė vyrai, 46-55 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.5 pav. Bandymas mesti rūkyti (proc.; N = 1015)

Dažniausiai mesti rūkyti padeda vaistai (9 proc.), pakaitinė terapija nikotinu (8 proc.) ir sveikatos priežiūros specialisto konsultacijos (7 proc.). Po 1 proc. bandžiusiųjų mesti rūkyti tarp tai padaryti padėjusių priemonių įvardino psichologo konsultacijas, savipagalbos grupę ir grupinius užsiėmimus su specialistu. 73 proc. nurodė, jog jiems niekas nepadėjo – rūkyti metė patys. (2.1.6 pav.).

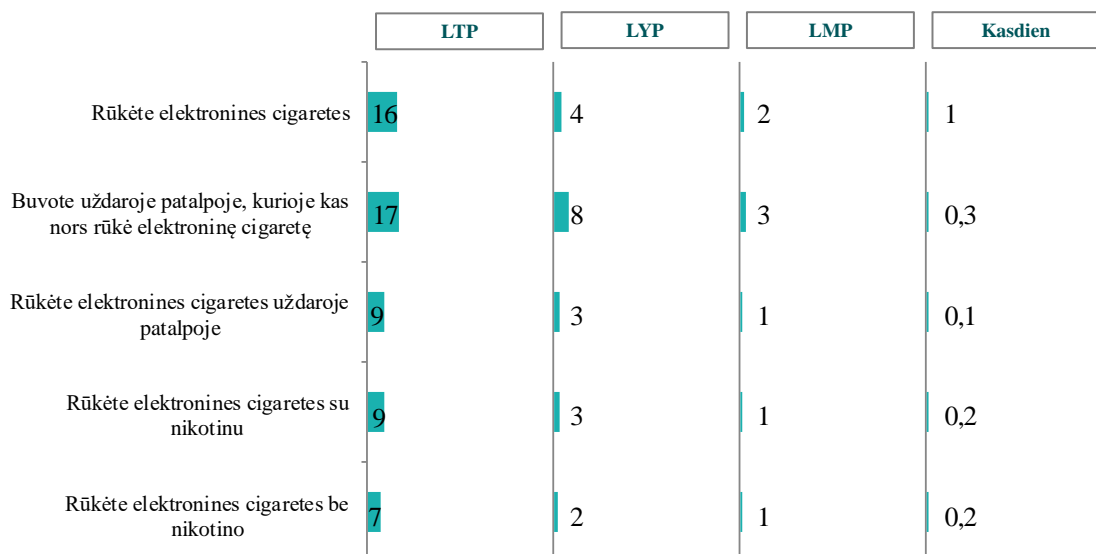
Statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta.

2.1.6 pav. Mesti rūkyti padedantys veiksniai (proc.; N = 364, bandžiusieji mesti rūkyti)

Elektroninių cigarečių rūkymo LTP rodiklis siekia 16 proc. LYP rodiklis lygus 4 proc., o LMP – 2 proc. Kasdien elektronines cigaretes rūko 1 proc. respondentų. 17 proc. apklaustųjų teigė bent kartą gyvenime (LTP rodiklis) buvę uždaroje patalpoje, kurioje kas nors rūkė elektroninę cigaretę. 8 proc. tai teko patirti bent kartą per paskutinius 12 mėnesių (LYP rodiklis). 3 proc. – bent kartą per paskutines 30 dienų (LMP rodiklis). 0,3 proc. tai patiria kasdien. Elektroninių cigarečių rūkymo uždaroje patalpoje LTP rodiklis 17 proc. LYP rodiklis siekia 3 proc., o LMP – 1 proc. Kasdien elektronines cigaretes uždaroje patalpoje rūko 0,1 proc. respondentų. Elektroninių cigarečių su nikotinu rūkymo LTP rodiklis lygus 7 proc. LYP rodiklis – 3 proc., o LMP – 1 proc. Kasdien šias cigaretes rūko 0,2 proc. apklaustųjų. Elektroninių cigarečių be nikotino rūkymo LTP, LYP ir LMP rodikliai atitinkamai lygūs 7 proc., 2 proc. ir 1 proc. 0,2 proc. tyrimo dalyvių nurodė jas rūkantys kasdien. (2.1.7 pav.).

Statistiškai reikšmingai elektronines cigaretes dažniau rūkė vyrai, jaunesni respondentai (dažnumas mažėja didėjant amžiui) (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Statistiškai reikšmingai būti uždaroje patalpoje, kurioje kas nors rūkė elektroninę cigaretę, dažniau teko vyrams 18-25 m. respondentams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Uždaroje patalpoje elektronines cigaretes dažniau rūkė vyrai, 18-25 m. apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Su nikotinu elektronines cigaretes dažniau rūkė taip pat vyrai, jauniausi (18-25 m.) tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Be nikotino – vyrai, 18-25 m. apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

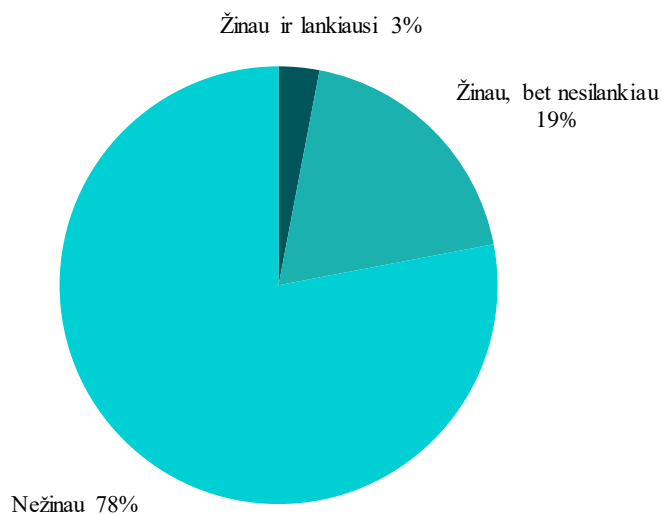

2.1.7 pav. Elektroninių cigarečių rūkymo dažnumas (proc.; N = 1015)

22 proc. apklaustųjų teigė žinantys svetainę www.nerukysiu.lt: 3 proc. yra joje lankęsi, 19 proc. ją žino, bet nėra lankęsi. 78 proc. pripažino šios svetainės nežinantys. (2.1.8 pav.).

Statistiškai reikšmingai šią svetainę dažniau žino 18-25 m. jaunuoliai, didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabiliacinė analizė rodo, kad nėra statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rūkančių ir nerūkančių respondentų atsakymus (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$). Vadinasi, interneto svetainę www.nerukysiu.lt vienodai žino tiek rūkantys, tiek nerūkantys tyrimo dalyviai.

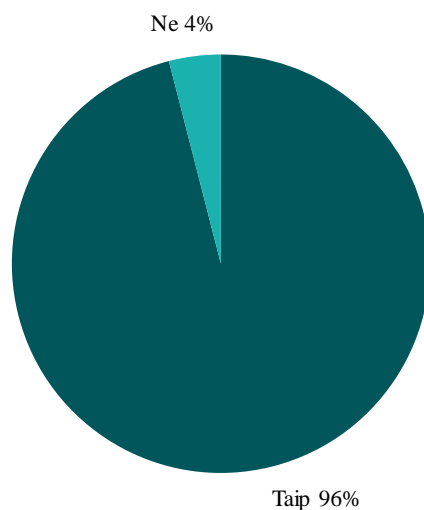

2.1.8 pav. Svetainės www.nerukysiu.lt žinomumas (proc.; N = 1015)

Beveik visi (96 proc.) apsilankiusieji svetainėje www.nerukysiu.lt teigė joje radę naudingos informacijos. 4 proc. nurodė naudingos informacijos šioje svetainėje neradę. (2.1.9 pav.).

Statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

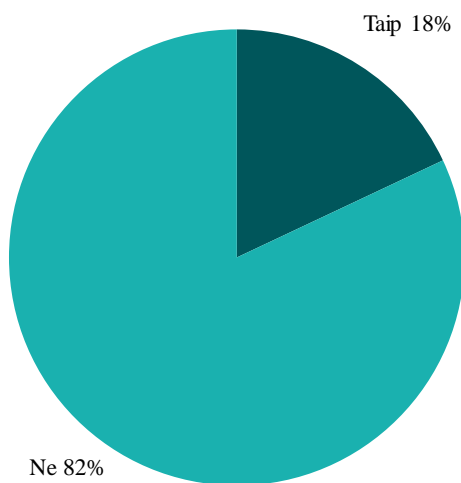

2.1.9 pav. Naudingos informacijos radimas svetainėje www.nerūkysiu.lt (proc.; N = 27, apsilankiusieji svetainėje)

18 proc. tyrimo dalyvių nurodė per paskutinius 12 mėnesių bent kartą Lietuvoje įsigiję cigarečių ar kitų tabako gaminių, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis. 82 proc. teigė to nedarę. (2.1.10 pav.). Tokių tabako gaminių įsigyti statistiškai reikšmingai dažniau teko vyrams, 36-55 m. respondentams, vidurinio, vidurinio profesinio ar žemesnio išsimokslinimo atstovams ir kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Lietuviškomis banderolėmis nepaženklinta produkcija sudaro apie pusę (52 proc.) visų per paskutinius 12 mėnesių įsigytų cigarečių ar kitų tabako gaminių (tarp respondentų, kurie bent kartą yra įsigiję šių lietuviškomis banderolėmis nepaženklintų gaminių).

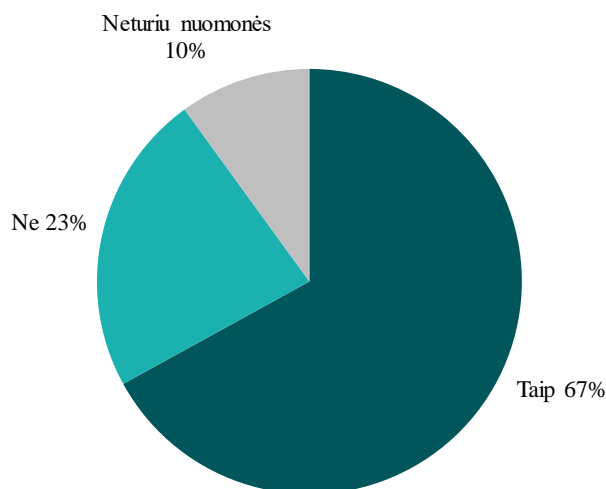

2.1.10 pav. Cigarečių ar kitų tabako gaminių, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis, įsigijimas (proc.; N = 1015)

Du trečdaliai (67 proc.) tyrimo dalyvių pritaria draudimui rūkyti prie gyvenamųjų namų daugiabučių, vaikų žaidimų aikštelių arba jų viduje. 23 proc. tam nepritarė, o 10 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (2.1.11 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau šiam draudimui pritarė moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau draudimui rūkyti prie gyvenamųjų namų daugiabučių, vaikų žaidimų aikštelėse arba jų viduje pritaria nerūkantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

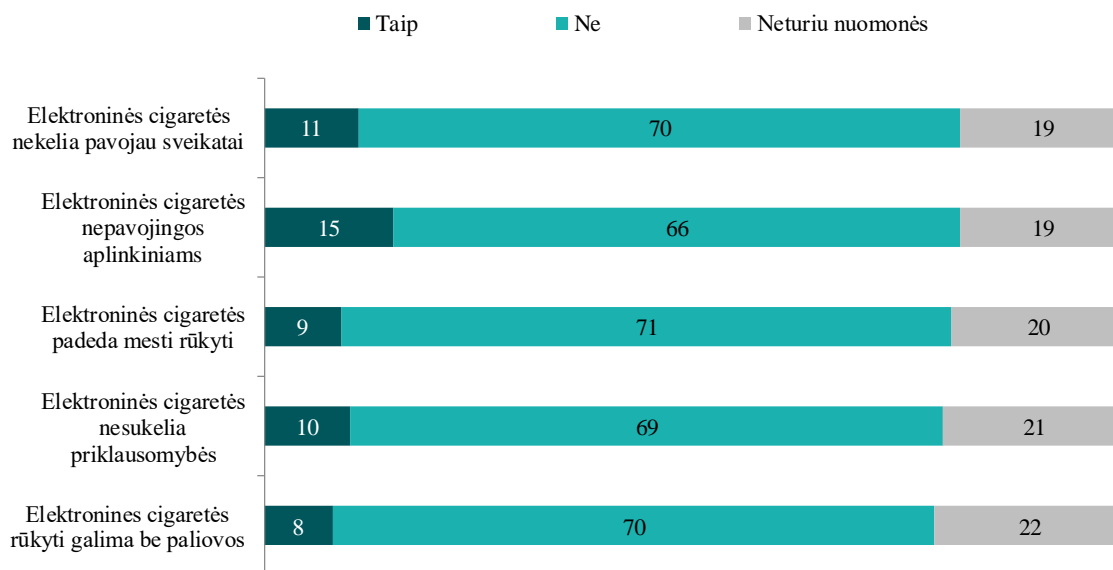

2.1.11 pav. Pritarimas draudimui rūkyti prie gyvenamųjų namų daugiabučių, vaikų žaidimų aikštelėse arba jų viduje (proc.; N = 1015)

15 proc. respondentų mano, kad elektroninės cigaretės yra nepavojingos aplinkiniams. 11 proc. sutinka su teiginiu, kad elektroninės cigaretės nekelia pavojaus sveikatai. 10 proc. pritaria nuomonei, kad šios cigaretės nesukelia priklausomybės. 9 proc. sutinka, kad elektroninės cigaretės padeda mesti rūkyti. 8 proc. mano, kad šias cigaretes galima rūkyti be paliovos. Vis dėlto dauguma (66-71 proc.) tyrimo dalyvių šiems teiginiams nepritaria. Maždaug penktadalis (19-22 proc.) nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.1.12 pav.).

Nuomonės, kad elektroninės cigaretės nekelia pavojaus sveikatai, statistiškai reikšmingai dažniau laikosi miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Kad šios cigaretės nepavojingos aplinkiniams – vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Teiginiui, kad elektroninės cigaretės padeda mesti rūkyti, dažniau pritaria taip pat vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Kad šio cigaretės nesukelia priklausomybės, dažniau mano vyrai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Nuomonės, kad elektronines cigaretes galima rūkyti be paliovos, statistiškai reikšmingai dažniau laikosi vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

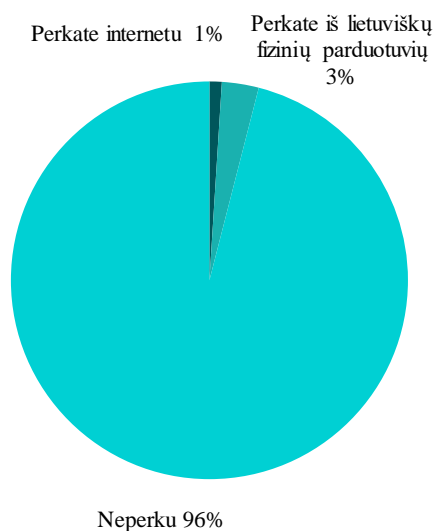
Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad nuomonės, jog elektroninės cigaretės nekelia pavojaus sveikatai, yra nepavojingos aplinkiniams, padeda mesti rūkyti ir nesukelia priklausomybės, statistiškai reikšmingai dažniau laikosi rūkantys tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.1.12 pav. Nuostatos dėl elektroninių cigarečių (proc.; N = 1015)

3 proc. tyrimo dalyvių teigė elektronines cigaretes perkantys iš lietuviškų fizinių parduotuvių. 1 proc. perka internetu. 96 proc. nurodė tokių cigarečių neperkantys. (2.1.13 pav.).

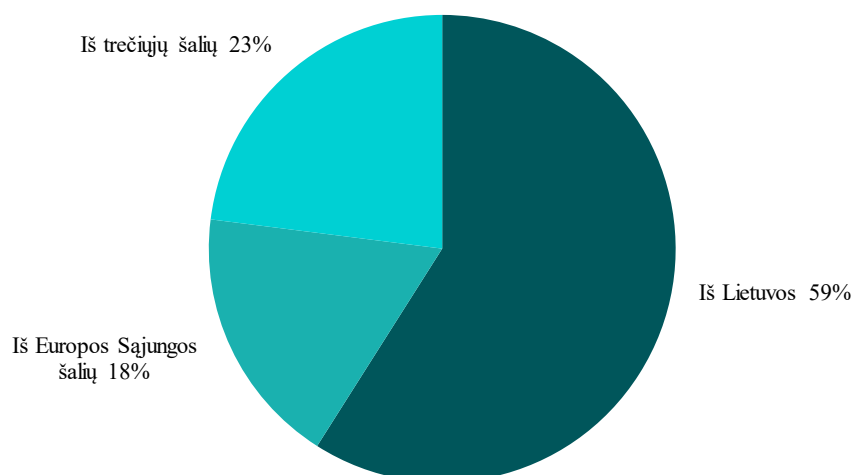
Apskritai statistiškai reikšmingai dažniau elektronines cigaretes perka vyrai, 18-35 m. respondentai, (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.14 pav. Elektroninių cigarečių įsigijimo vieta (proc.; N = 1015)

Dauguma elektronines cigaretes perkančių respondentų jas perka iš Lietuvos (59 proc.). 18 proc. – iš Europos Sąjungos šalių. 23 proc. – iš trečiųjų šalių. (2.1.15 pav.).

Iš Lietuvos elektronines cigaretes statistiškai reikšmingai dažniau perka 26 m. ir vyresni respondentai, aukštąjį išsimokslinimą turintys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Iš Europos Sąjungos ir trečiųjų šalių – jauniausi (18-25 m.) respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

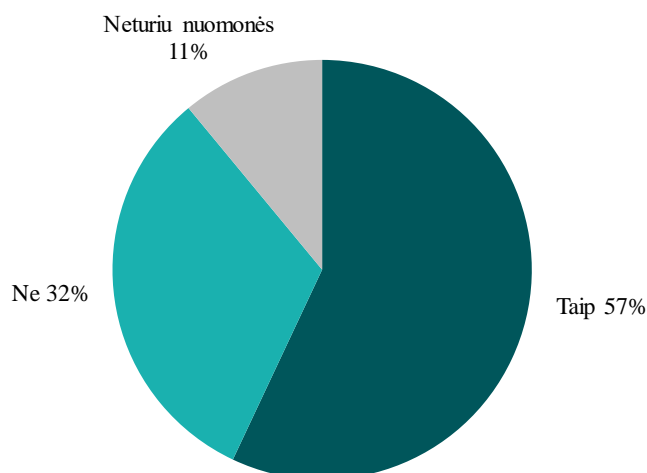

2.1.15 pav. Elektroninių cigarečių įsigijimo šalis (proc.; N = 39, perkantieji elektronines cigaretes internetu)

Dauguma (57 proc.) apklaustųjų pritaria draudimui rūkyti lauko kavinėse. 32 proc. išreiškė priešingą nuomonę. 11 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.1.16 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau šiam draudimui pritartų moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

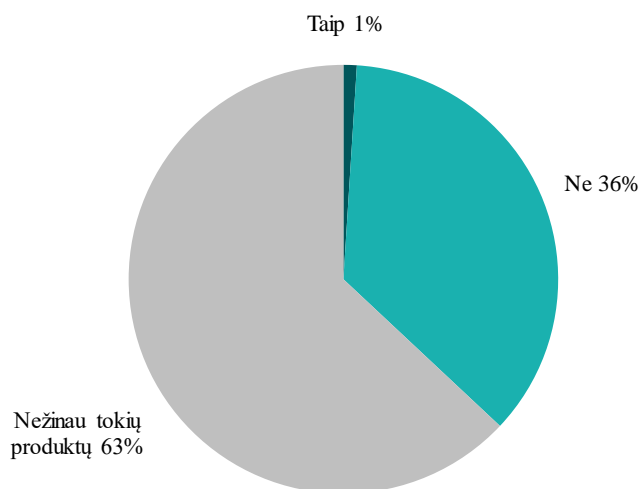
Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau draudimui rūkyti lauko kavinėse pritaria nerūkantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.1.16 pav. Pritarimas draudimui rūkyti lauko kavinėse (proc.; N = 1015)

Naujoviškus bedūmius tabako produktus (IQOS) per paskutinius 12 mėnesių yra vartoję 1 proc. respondentų. 36 proc. teigė to nedarę, o dauguma (63 proc.) nurodė nežinantys tokių produktų. (2.1.17 pav.).

Apskritai šiuos tabako produktus statistiškai reikšmingai dažniau žino vyrai, 18-45 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

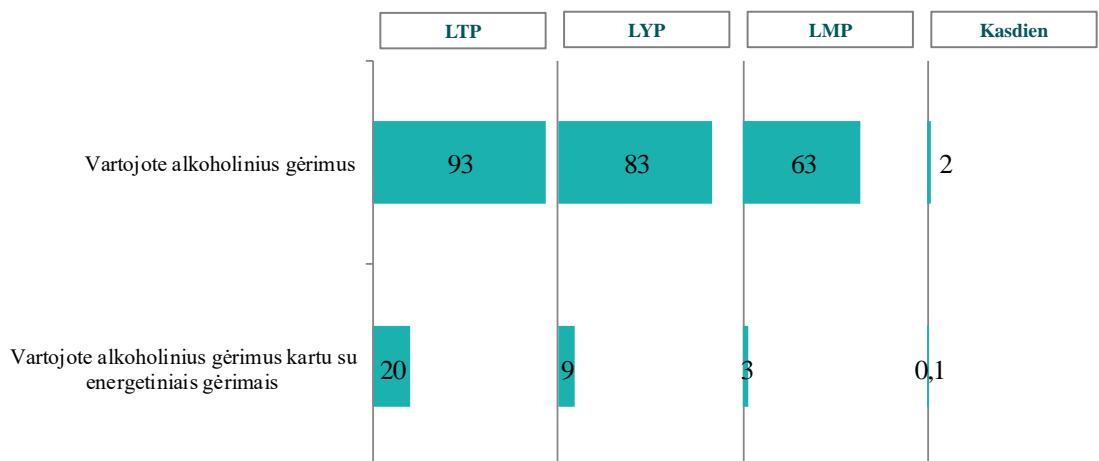

2.1.17 pav. Naujoviškų bedūmių tabako produktų vartojimas (proc.; N = 1015)

2.2. ALKOHOLIO VARTOJIMAS

Alkoholinių gėrimų vartojimo LTP rodiklis siekia 93 proc. LYP rodiklis lygus 83 proc. o LMP rodiklis – 63 proc. Kasdien alkoholinius gėrimus vartoja 2 proc. respondentų. Alkoholinių gėrimų kartu su energetiniais gėrimais vartojimo LTP rodiklis lygus 20 proc. LYP rodiklis – 9 proc., o LMP – 3 proc. Kasdien alkoholinius gėrimus kartu su energetiniais gėrimais vartoja 0,1 proc. apklaustųjų. (2.2.1 pav.). Alkoholinius gėrimus statistiškai reikšmingai dažniau vartoja vyrai, 36-45 m. tyrimo dalyviai ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Kartu su energetiniais gėrimais alkoholinius gėrimus statistiškai reikšmingai dažniau vartoja taip pat vyrai, jauniausi (18-25 m.) respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau tiek alkoholinius gėrimus apskritai, tiek alkoholinius gėrimus kartu su energetiniais gėrimais vartoja rūkantys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

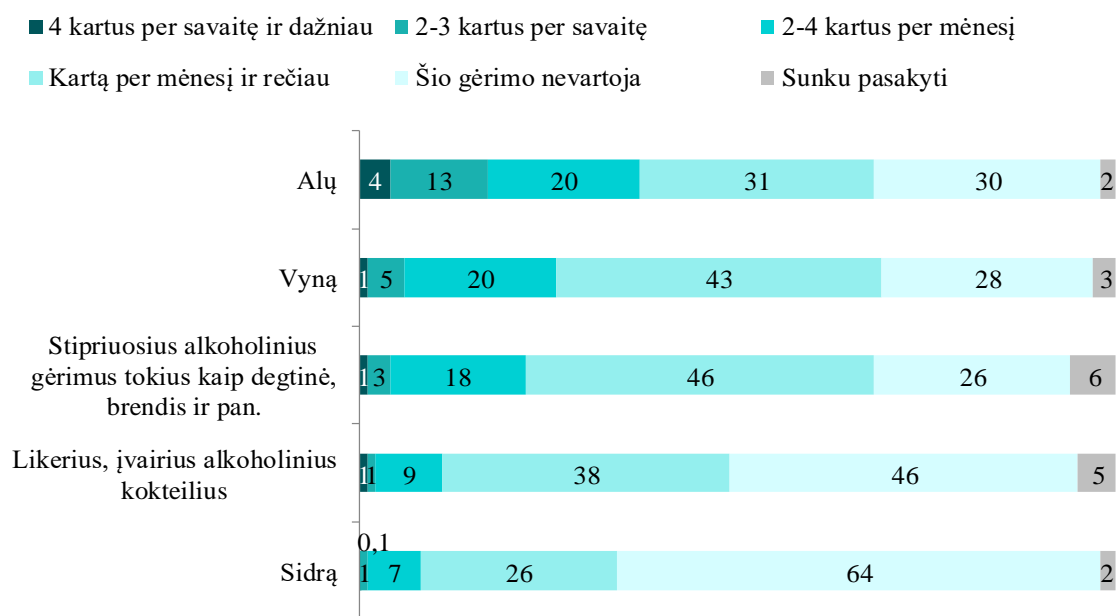

2.2.1 pav. Alkoholio vartojimo dažnumas (proc.; N = 1015)

Dažną alaus vartojimą – bent keletą kartų per mėnesį – nurodė 37 proc. respondentų: 17 proc. vartoja keletą kartų per savaitę, 20 proc. – 2-4 kartus per mėnesį. Vyną bent keletą kartų per mėnesį vartoja ketvirtadalis (26 proc.) apklaustųjų: 6 proc. – keletą kartų per savaitę, 20 proc. – 2-4 kartus per mėnesį. Stipriuosius alkoholinius gėrimus bent keletą kartų per mėnesį vartoja 22 proc. respondentų: 4 proc. keletą kartų per savaitę, 18 proc. 2-4 kartų per mėnesį. Likerius, įvairius alkoholinius kokteilius šiuo dažnumu vartoja 11 proc. tyrimo dalyvių: 2 proc. – keletą kartų per savaitę, 9 proc. – 2-4 kartus per mėnesį. Rečiausias sidro vartojimas: 1 proc. šį gėrimą vartoja keletą kartų per savaitę, 7 proc. – 2-4 kartus per mėnesį. (2.2.2 pav.).

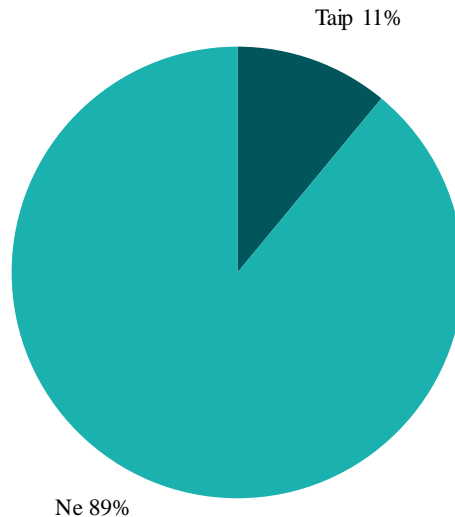
Alų statistiškai reikšmingai dažniau vartoja vyrai, 36-45 m. respondentai, vidurinio, vidurinio profesinio išsimokslinimo apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vyną statistiškai reikšmingai dažniau vartoja vyrai, 36-45 m. respondentai, aukštojo universitetinio išsimokslinimo apklaustieji, didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Stipriuosius alkoholinius gėrimus – taip pat vyrai, 46-55 m. tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Likerius, įvairius alkoholinius kokteilius – 36-45 m. respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Sidrą – 18-45 m. apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabiliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau visus šiuos alkoholinius gėrimus vartoja rūkantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.2 pav. Alkoholinių gėrimų vartojimo dažnumas (proc.; N = 1015)

11 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėnesių bent kartą Lietuvoje įsigiję alkoholinių gėrimų, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis. 89 proc. tokių gėrimų įsigyti neteko. (2.2.3 pav.). Statistiškai reikšmingai dažniau tokių alkoholinių gėrimų teko įsigyti vyrams, kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

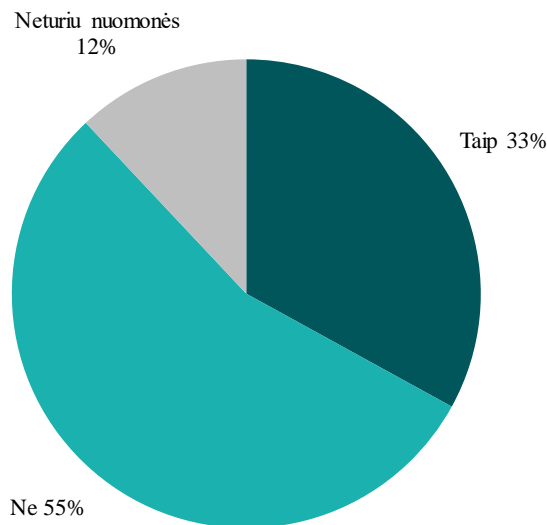

2.2.3 pav. Alkoholinių gėrimų, nepaženklintų lietuviškomis banderolėmis, įsigijimas (proc.; N = 1015)

Trečdalis (33 proc.) apklaustųjų pritaria siūlymui leisti prekiauti alkoholiniais gėrimais tik specializuotose parduotuvėse ar specializuotuose skyriuose. 55 proc. šiam siūlymui nepritarė. 12 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.2.4 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau šiam sprendimui pritarė moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau tokiam apribojimui pritarė rečiau alkoholinius gėrimus vartojantys ar apskritai jų nevartojantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

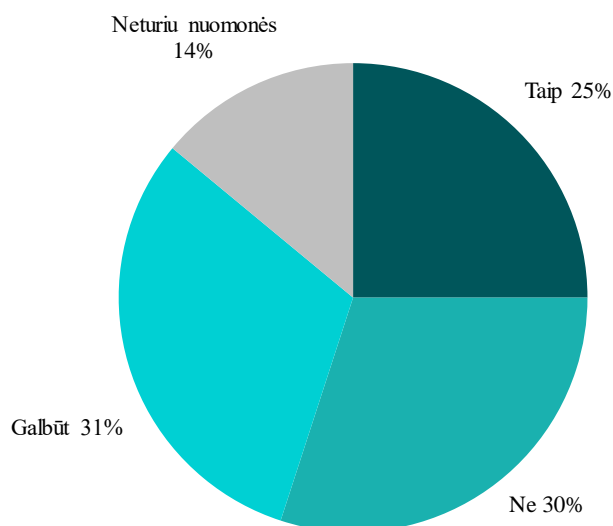

2.2.5 pav. Pritarimas siūlymui leisti prekiauti alkoholiniais gėrimais tik specializuotose parduotuvėse ar specializuotuose skyriuose (proc.; N = 1015)

Ketvirtadalis (25 proc.) respondentų mano, kad ant alkoholinių gėrimų pakuotės reikėtų nurodyti, kiek tą pakuotę sudaro standartinio alkoholinio gėrimo vienetai. 31 proc. išreiškė nuosakesnę nuomonę

(„galbūt“). 30 proc. mano, kad to nereikėtų daryti. 14 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (2.2.6 pav.).

Statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

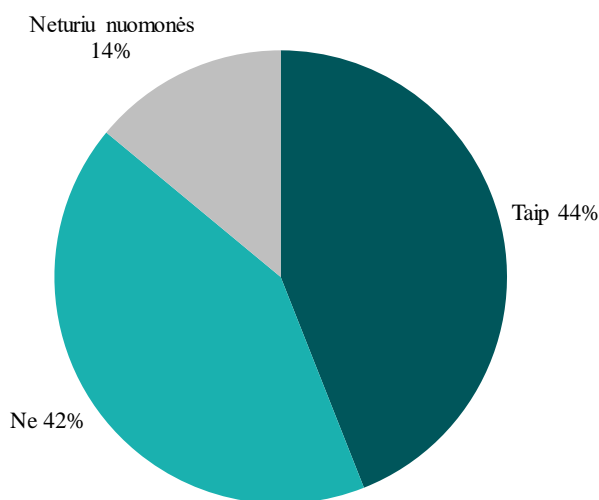

2.2.6 pav. Nuomonė, ar ant alkoholinių gėrimų pakuotės reikėtų nurodyti kiek tą pakuotę sudaro standartinio alkoholinio gėrimo vienetų (proc.; N = 1015)

44 proc. tyrimo dalyvių nuomone, ūkininkams reikėtų leisti kaimo turizmo sodybose gaminti ir pardavinėti namų gamybos stipriuosius alkoholinius gėrimus. Panaši dalis – 42 proc. – laikosi priešingos nuostatos. 14 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.2.7 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau šiam leidimui pritartų vyrai, žemesnio nei aukštasis universitetinis išsimokslinimo atstovai ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau tokiam leidimui pritartų dažniau alkoholį vartojantys tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

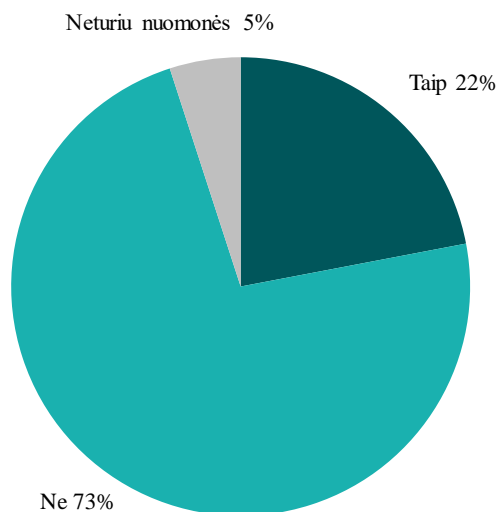

2.2.7 pav. Nuomonė, ar ūkininkams reiktų leisti kaimo turizmo sodybose gaminti ir pardavinėti namų gamybos stipriuosius alkoholinius gėrimus (proc.; N = 1015)

22 proc. apklaustųjų nurodė, kad atstumas iki alkoholinių gėrimų prekybos vietos turi įtakos jų alkoholinių gėrimų vartojimui. Daugumos (73 proc.) teigimu, tai neturi įtakos jų alkoholinių gėrimų vartojimui. 5 proc. nuomonės šiuo klausimu neišsakė. (2.2.8 pav.).

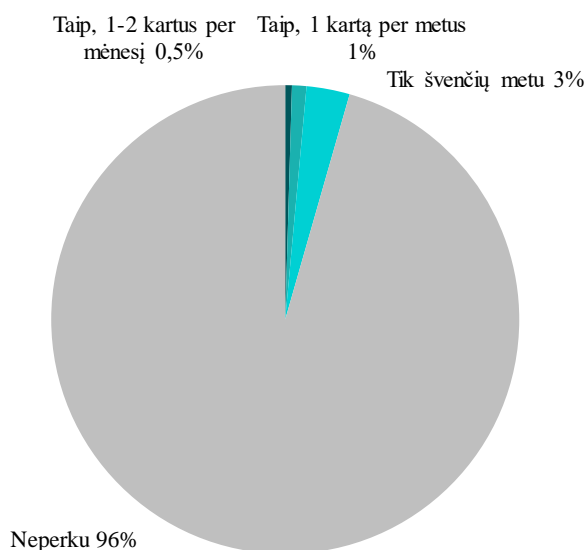
Statistiškai reikšmingai dažniau teigiamai į šį klausimą atsakė vyrai ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.8 pav. Atstumo iki alkoholinių gėrimų prekybos vietos įtaka alkoholinių gėrimų vartojimui (proc.; N = 1015)

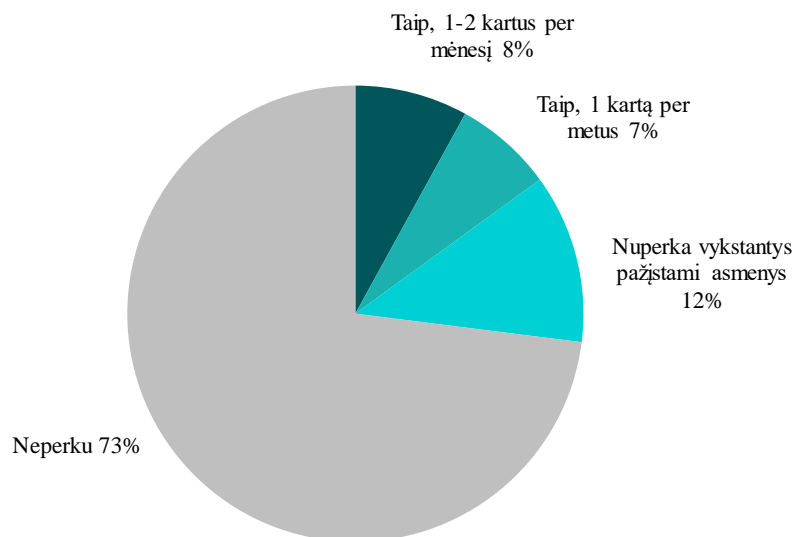
Internetu alkoholinius gėrimus perka 4 proc. apklaustųjų: 0,5 proc. tai daro 1-2 kartus per mėnesį, 1 proc. – kartą per metus, 3 proc. – tik švenčių metu. 96 proc. nurodė internetu alkoholinių gėrimų neperkantys. (2.2.9 pav.).

Internetu alkoholinius gėrimus statistiškai reikšmingai dažniau perka vyrai, 26-45 m. respondentai, aukštojo universitetinio išsimokslinimo, didžiausių pajamų grupės atstovai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.9 pav. Alkoholinių gėrimų pirkimas internetu (proc.; N = 1015)

Į kaimynines šalis pirkti alkoholinių gėrimų vyksta 15 proc. respondentų: 8 proc. tai daro 1-2 kartus per mėnesį, 7 proc. – kartą per metus. 12 proc. teigė, kad jiems gėrimų nuperka į užsienį vykstantys pažįstami asmenys. 73 proc. alkoholinių gėrimų kaimyninėse šalyse neperka. (2.2.10 pav.). Statistiškai reikšmingai dažniau į kaimynines šalis pirkti alkoholinių gėrimų vyksta vyrai (Pearsono χ^2 testo $p<0,05$). Vykstantys pažįstami asmenys taip pat dažniau nuperka vyrams ir didžiausių pajamų grupės atstovams (Pearsono χ^2 testo $p<0,05$).

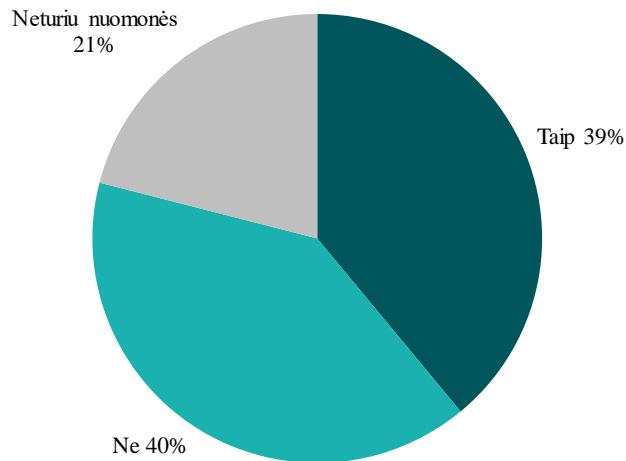

2.2.10 pav. Vykimas į kaimynines šalis pirkti alkoholinių gėrimų (proc.; N = 1015)

Nuomonės dėl draudimo prekiauti alkoholiu degalinėse efektyvumo išsiskyrė: 39 proc. manymu, šis draudimas pasiteisino, 40 proc. laikosi priešingos nuomonės. 21 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.2.11 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau pritarimą šiai teiginiui išreiškė moterys, aukštojo universitetinio išsimokslinimo respondentai ir didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p<0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad nuomonės, jog šis draudimas pasiteisino, statistiškai reikšmingai dažniau laikosi rečiau alkoholinius gėrimus vartojantys ar apskritai jų nevartojantys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p<0,05$).

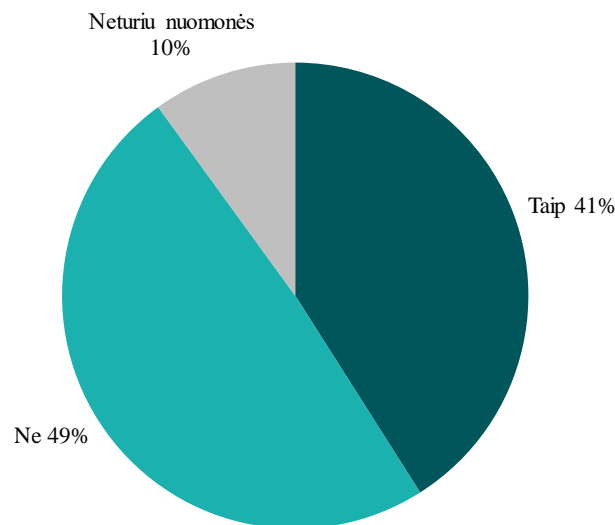

2.2.11 pav. Nuomonė, ar pasiteisino Lietuvoje priimtas draudimas prekiauti alkoholiu degalinėse (proc.; N = 1015)

41 proc. tyrimo dalyvių teigė palaikantys „Nulio promilių iniciatyvą“. Pusė (49 proc.) šios iniciatyvos nepalaiko. 10 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.2.12 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau šią iniciatyvą palaiko moterys, jauniausi (18-25 m.) ir vyriausi (56 m. ir daugiau) respondentai bei miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

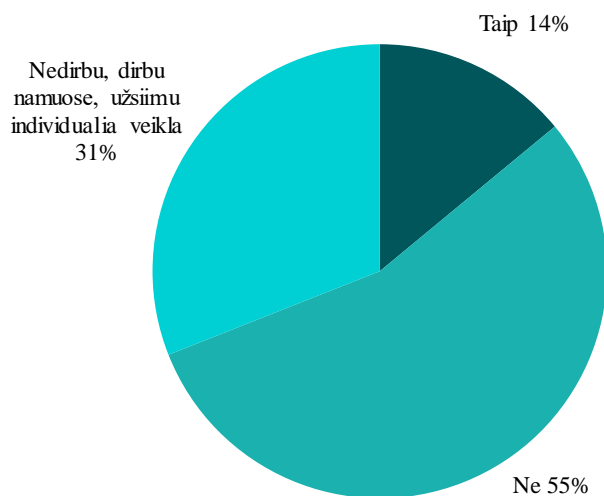
Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau „Nulio promilių iniciatyvą“ palaiko rečiau alkoholinius gėrimus vartojantys ar apskritai jų nevartojantys tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.12 pav. „Nulio promilių iniciatyvos“ palaikymas (proc.; N = 1015)

14 proc. apklaustųjų nuomone, jų darbovietėje yra darbuotojų, kurie turi problemų dėl alkoholio vartojimo. 55 proc. į šį klausimą atsakė neigiamai. 31 proc. nurodė nedirbantys ar dirbantys namuose, užsiimantys individualia veikla. (2.2.13 pav.).

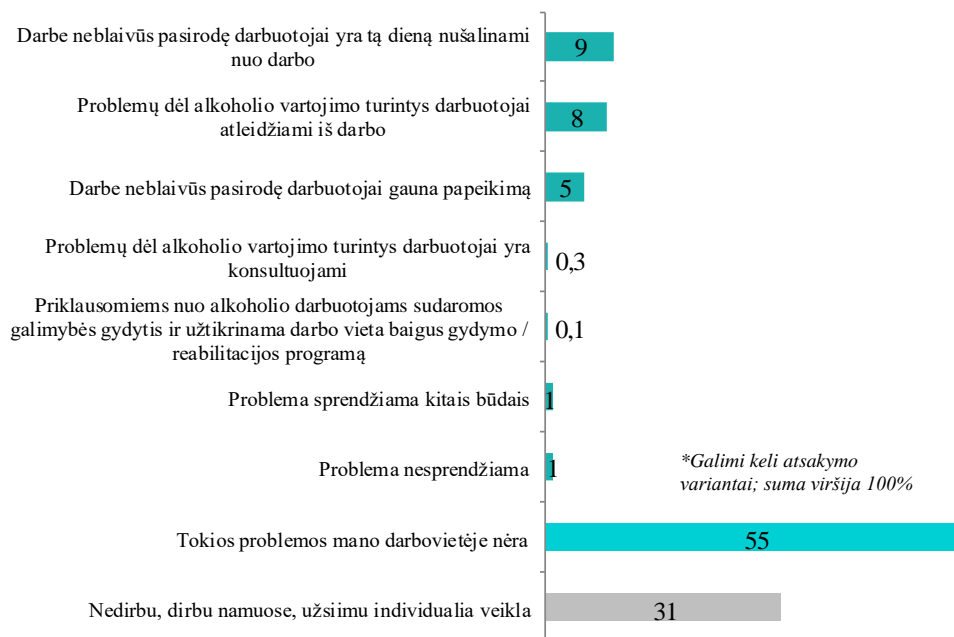
Statistiškai reikšmingai dažniau teigiamai atsakė 26-55 m. respondentai ir kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.13 pav. Nuomonė, ar darbovietėje yra darbuotojų, turinčių problemų dėl alkoholio vartojimo (proc.; N = 1015)

Dažniausiai darbovietėse taikomi alkoholio vartojimo problemos sprendimo būdai: darbe neblaivūs pasirodę darbuotojai tą dieną nušalinami nuo darbo (9 proc.), atleidžiami (8 proc.) arba gauna papeikimą (5 proc.). 0,3 proc. apklaustųjų teigimu, jų darbovietėje problemų dėl alkoholio turintys darbuotojai yra konsultuojami. 0,1 proc. nurodė, kad tokiems darbuotojams sudaromos galimybės gydytis ir užtikrinama darbo vieta baigus gydymo / reabilitacijos programą. 1 proc. įvardino kitus šios problemos sprendimo būdus. 1 proc. teigė, kad problema nesprendžiama. Vis dėlto dauguma (55 proc.) respondentų nurodė, kad tokios problemos jų darbovietėje apskritai nėra. (2.2.14 pav.).

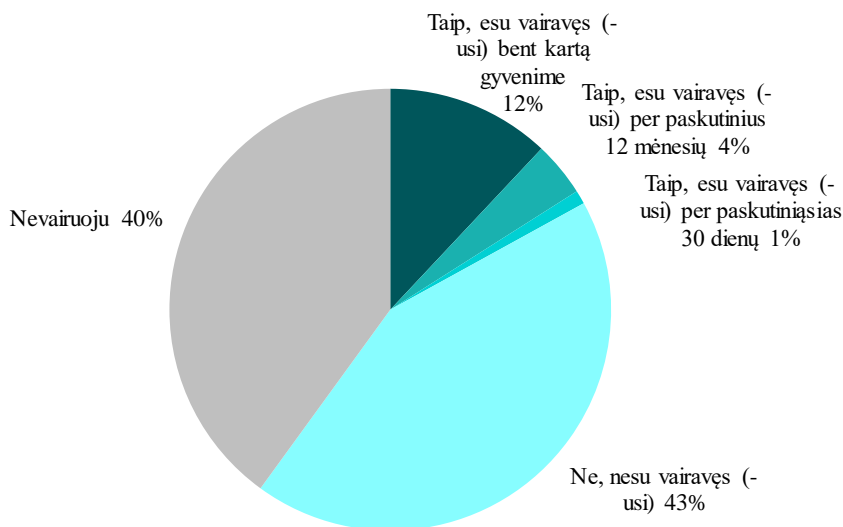
Apskritai statistiškai reikšmingai daugiau priemonių paminėjo kaimo vietovių gyventojai.

2.2.14 pav. Alkoholio vartojimo problemos sprendimas darbovietėje (proc.; N = 1015)

17 proc. tyrimo dalyvių pripažino vairavę būdami apsvaigę nuo alkoholio: 1 proc. tai yra darę per paskutiniąsias 30 dienų, 4 proc. – per paskutinius 12 mėnesių, o 12 proc. tai darė bent kartą gyvenime. 43 proc. teigė to niekada nedarę, o dar 40 proc. apskritai nevairuoja (2.2.15 pav.).

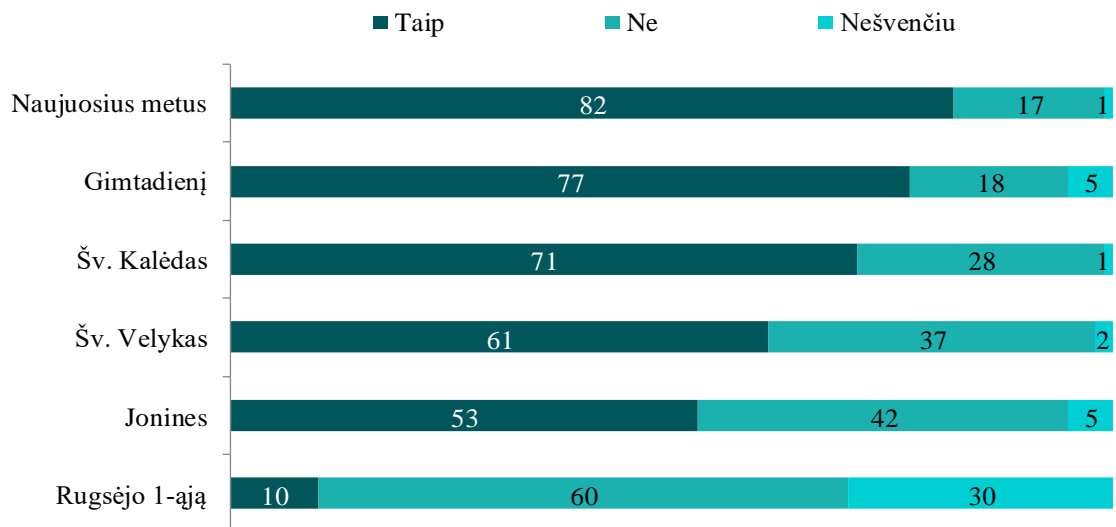
Statistiškai reikšmingai dažniau vairuoti būnant apsvaigusiam nuo alkoholio teko vyrams ir kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.15 pav. Vairavimas apsvaigus nuo alkoholio (proc.; N = 1015)

Didžiausia dalis respondentų nurodė vartoję alkoholį, kuomet paskutinį kartą šventė Naujuosius metus (82 proc.). 77 proc. vartojo alkoholį švęsdami gimtadienį. 71 proc. – švęsdami Šv. Kalėdas. 61 proc. – švęsdami Šv. Velykas. Švęsdami Jonines taip pat dauguma vartojo alkoholį (53 proc.). Švęsdami Rugsėjo 1-ąją alkoholinius gėrimus vartojo dešimtadalis (10 proc.) apklaustųjų. (2.2.16 pav.).

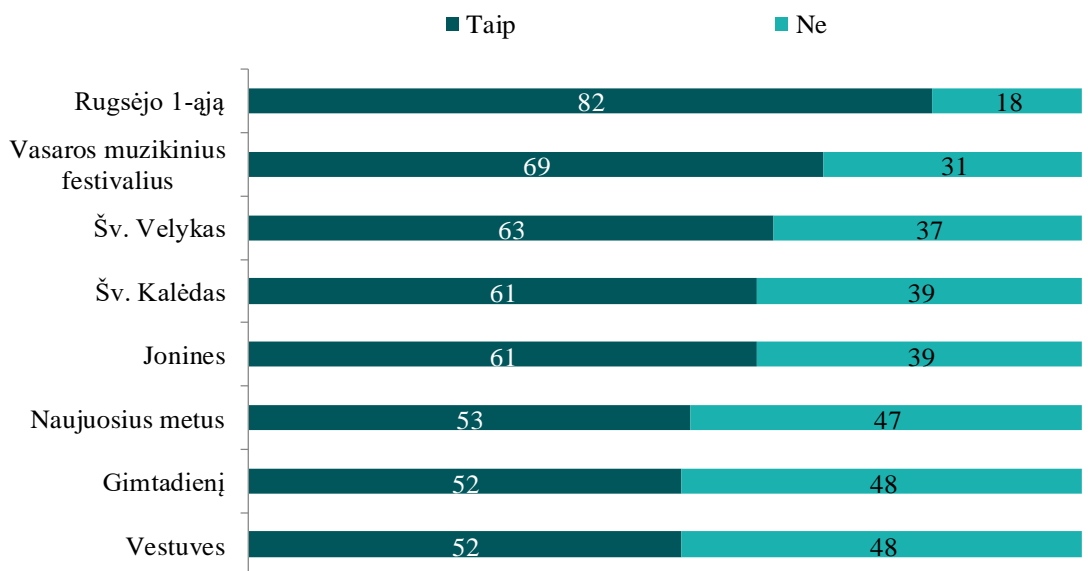
Švęsdami Naujuosius metus statistiškai reikšmingai dažniau alkoholį vartojo vyrai, 36-55 m. respondentai, didesnių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Švęsdami gimtadienį – taip pat vyrai, 36-45 m. apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Šv. Kalėdas – vyrai, 36-45 m. tyrimo dalyviai, didesnių pajamų grupės respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Šv. Velykas – taip pat vyrai, didesnių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Jonines – vyrai, didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Švęsdami Rugsėjo 1-ąją statistiškai reikšmingai dažniau alkoholį vartojo jauniausi (18-25 m.) tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.16 pav. Alkoholio vartojimas švenčių metu (proc.; N = 1015)

Daugiausiai tyrimo dalyvių be alkoholio norėtų sudalyvauti Rugsėjo 1-osios šventėje (82 proc.). 69 proc. – vasaros muzikiniuose festivaliuose. Taip pat dauguma be alkoholio norėtų švęsti Šv. Velykas (63 proc.), Šv. Kalėdas (61 proc.) ir Jonines (61 proc.). Kas antras be alkoholio norėtų dalyvauti Naujųjų metų (53 proc.), gimtadienio (52 proc.) šventime ar vestuvėse (52 proc.). (2.2.17 pav.).

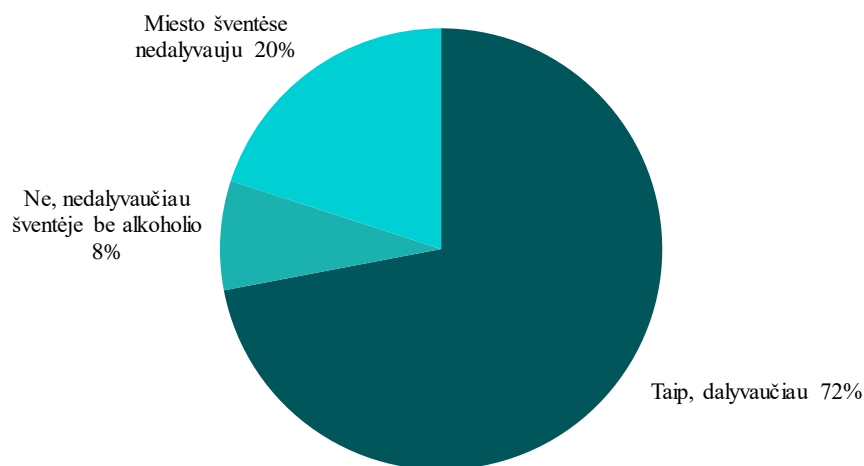
Dalyvauti Rugsėjo 1-osios šventėje be alkoholio statistiškai reikšmingai dažniau norėtų moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vasaros muzikos festivaliuose – taip pat moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Šv. Velykų ir Šv. Kalėdų šventėse – moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Joninių šventėje – moterys, vidutinių ir mažesnių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Naujųjų metų šventėje – taip pat moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Gimtadienio šventėje be alkoholio taip pat statistiškai reikšmingai dažniau norėtų sudalyvauti moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vestuvėse – moterys, pagrindinio ar žemesnio išsimokslinimo atstovai, mažiausių pajamų grupės respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.17 pav. Noras dalyvauti šventėse be alkoholio (proc.; N = 1015)

Dauguma (72 proc.) respondentų nurodė, kad dalyvautų jų savivaldybėje organizuojamose šventėse be alkoholio. 8 proc. tokiose šventėse be alkoholio nedalyvautų. 20 proc. teigė apskritai nedalyvaujantys miesto šventėse. (2.2.18 pav.).

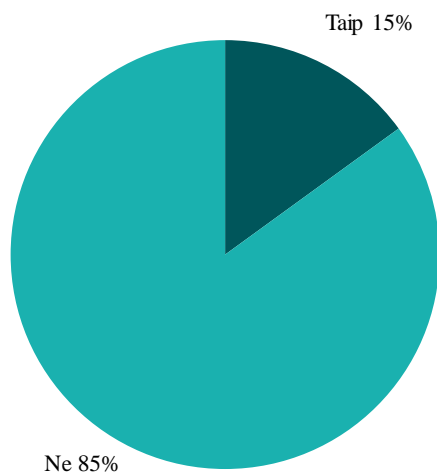
Šiose šventėse be alkoholio statistiškai reikšmingai dažniau būtų linkusios dalyvauti moterys, taip pat jaunesni (18-35 m.) respondentai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.2.18 pav. Ketinimai dalyvauti savivaldybėje organizuojamose šventėse be alkoholio (proc.; N = 1015)

15 proc. apklaustųjų teigė patyrę gėdos jausmą dėl alkoholio sukeltų pasekmių ar įpročių per paskutinius 12 mėnesių. 85 proc. į šį klausimą atsakė neigiamai. (2.2.19 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau gėdos jausmą patirti teko vyrams ir kaimo vietovių gyventojams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

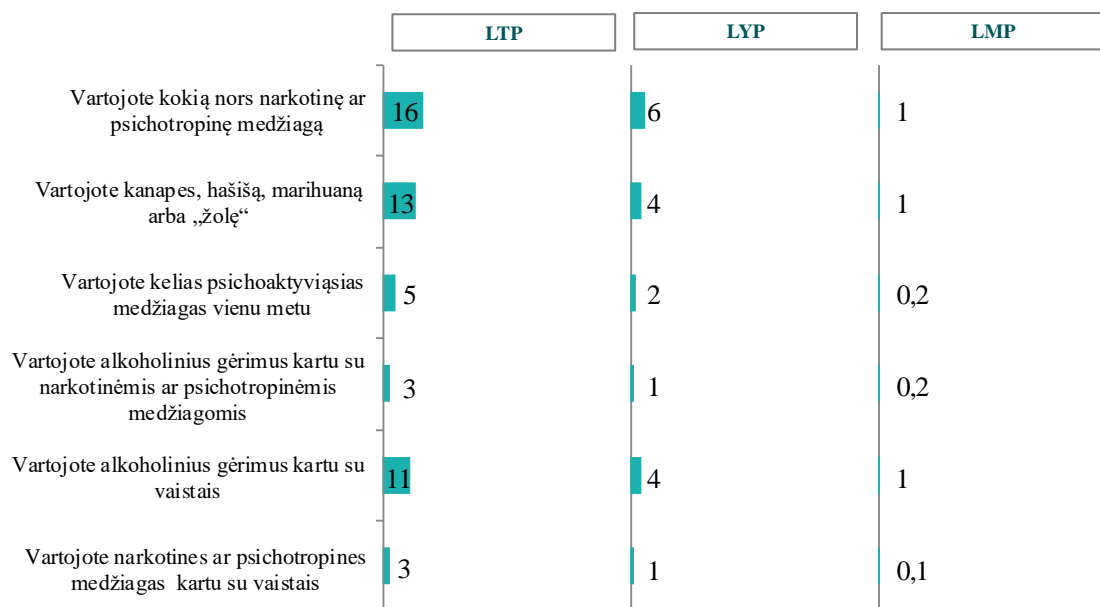
2.2.19 pav. Patirtas gėdos jausmas dėl alkoholio sukeltų pasekmių ar įpročių per pastaruosius 12 mėn. (proc.; N = 1015)

2.3. NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMAS

Narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo LTP rodiklis siekia 16 proc. LYP rodiklis lygus 6 proc., LMP rodiklis – 1 proc. Kanapių, hašišo, marihuanos arba „žolės“ vartojimo LTP rodiklis yra 13 proc. LYP rodiklis – 4 proc., o LMP – 1 proc. Bent kartą gyvenime (LTP rodiklis) kelias psichoaktyvias medžiagas vienu metu yra vartoję 5 proc. respondentų. Per paskutinius metus (LYP rodiklis) tai darė 2 proc. Per paskutinį mėnesį (LMP rodiklis) – 0,2 proc. Alkoholinius gėrimus kartu su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis yra vartoję 3 proc. respondentų (LTP rodiklis). Per paskutinius 12 mėnesių (LYP rodiklis) tai darė 1 proc., per paskutines 30 dienų (LMP rodiklis) – 0,2 proc. Alkoholinius gėrimus kartu su vaistais yra vartoję 11 proc. apklaustųjų (LTP rodiklis). Per paskutinius 12 mėnesių tai darė 4 proc. (LYP rodiklis), per paskutines 30 dienų – 1 proc. (LMP rodiklis). Narkotines ar psichotropines medžiagas kartu su vaistais yra vartoję 3 proc. tyrimo dalyvių (LTP rodiklis). Per paskutinius metus tai darė 1 proc. (LYP rodiklis), per paskutinį mėnesį – 0,1 proc. (LMP rodiklis). (2.3.1 pav.).

Vartoti kokią nors narkotinę ar psichotropinę medžiagą statistiškai reikšmingai dažniau teko vyrams, 18-25 m. respondentams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vartoti kanapes, marihuaną arba žolę – taip pat vyrams, 18-25 m. apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vartoti kelias psichoaktyvias medžiagas vienu metu – vyrams, 18-45 m. tyrimo dalyviams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vartoti alkoholinius gėrimus kartu su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis – vyrams, 18-45 m. respondentams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vartoti alkoholinius gėrimus kartu su vaistais – 36-45 m. apklaustiesiems (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Vartoti narkotines ar psichotropines medžiagas kartu su vaistais – vyrams, 18-35 m. respondentams (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabiliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau kokią nors narkotinę ar psichotropinę medžiagą bei kanapes, hašišą, marihuaną arba „žolę“ vartojo rūkantys ir dažniau alkoholinius gėrimus vartojantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

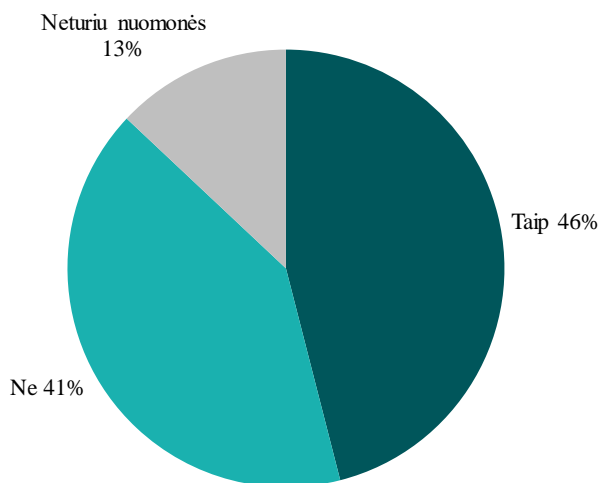

2.3.1 pav. Narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo dažnumas (proc.; N = 1015)

46 proc. respondentų pritaria, kad už narkotinių ar psichotropinių medžiagų turėjimą, asmeniniam vartojimui, būtų taikoma administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė. 41 proc. tam nepritaria. 13 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi. (2.3.2 pav.).

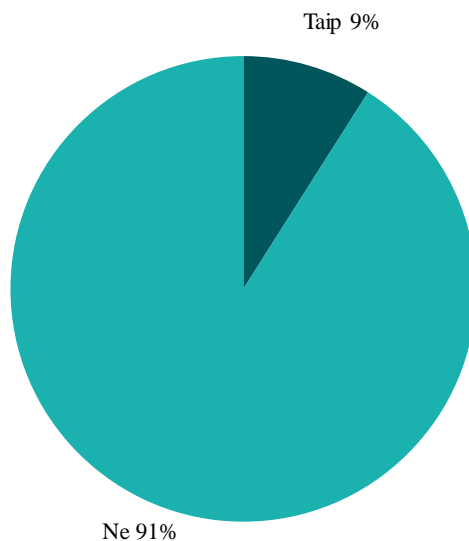
Statistiškai reikšmingai dažniau pritarimą išreiškė vyrai, 18-25 m. tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$)

2.3.2 pav. Pritarimas, kad už narkotinių ar psichotropinių medžiagų turėjimą, asmeniniam vartojimui, būtų taikoma administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė (proc.; N = 1015)

9 proc. apklaustųjų teigė žinantys, kas yra naujieji sintetiniai narkotikai. 91 proc. nurodė, kad nežino, kas tai yra. (2.3.3 pav.).

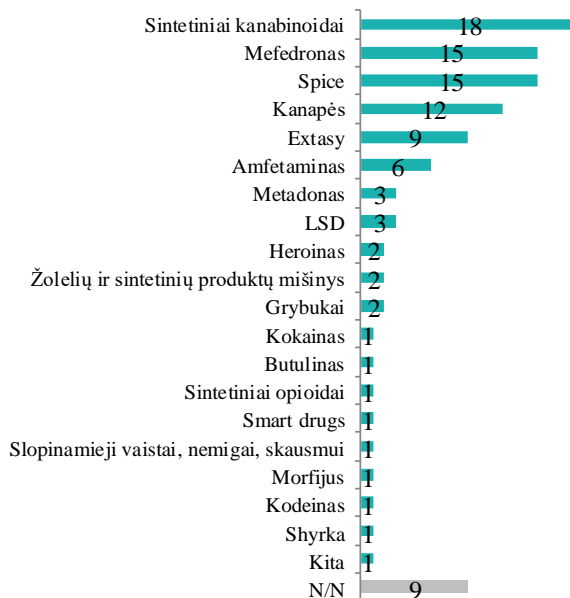
Statistiškai reikšmingai dažniau naujuosius sintetinius narkotikus žino vyrai, 18-25 m. apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.3.3 pav. Naujųjų sintetinių narkotikų žinomumas (proc.; N = 1015)

Dažniausiai paminėtos žinomos naujos psichoaktyviosios medžiagos: sintetiniai kanabinoidai (18 proc.), mefedronas (15 proc.), Spice (15 proc.), kanapės (12 proc.), Extasy (9 proc.) ir amfetaminas (6 proc.). Po 3 proc. įvardino metadoną ir LSD. Po 2 proc. – heroiną, žolelių ir sintetinių produktų mišinį bei grybukus. (2.3.4 pav.).

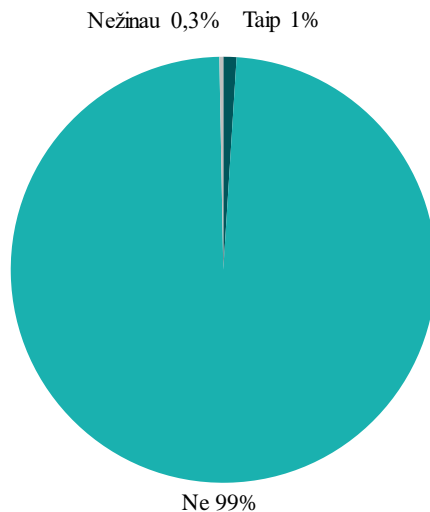
Statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta.

2.3.4 pav. Žinomos naujos psichoaktyviosios medžiagos (proc.; N = 96, žinantieji, kas yra naujos psichoaktyviosios medžiagos)

1 proc. respondentų nurodė vartoję naujų psichoaktyviųjų medžiagų. 99 proc. į šį klausimą atsakė neigiamai. 0,3 proc. teigė nežinantis, ar vartojo šių medžiagų. (2.3.5 pav.).

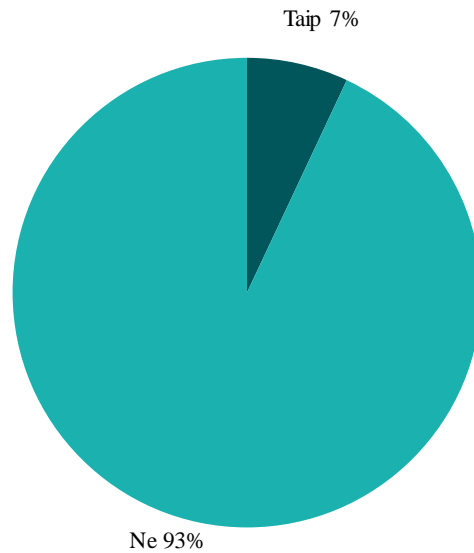
Statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.3.5 pav. Naujų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas (proc.; N = 1015)

7 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėn. vartoję receptinių vaistų, siekdami atsipalaiduoti, užmigti, padidinti darbingumą ar numalšinti skausmą be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais. 93 proc. nurodė to nedarę. (2.3.6 pav.).

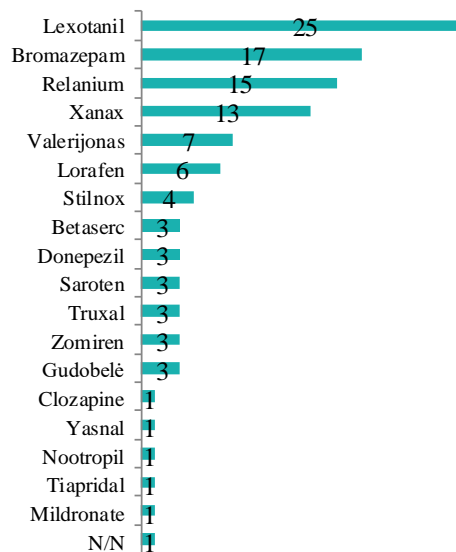
Statistiškai reikšmingai dažniau receptinius vaistus be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartojo moterys, 46 m. ir vyresni respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.3.6 pav. Receptinių vaistų vartojimas, siekiant siekdami atsipalaiduoti, užmigti, padidinti darbingumą ar numalšinti skausmą be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais per paskutinius 12 mėn. (proc.; N = 1015)

Dažniausiai be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartoti receptiniai vaistai – Lexotanil (25 proc.). Toliau rikiuojasi Bromazepam (17 proc.), Relanium (15 proc.) ir Xanax (13 proc.). 7 proc. paminėjo vartoję Valerijoną. 6 proc. – Lorafen. 4 proc. – Stilnox. Po 3 proc. įvardino Betaserc, Donepezil, Saroten, Truxal, Zomiren ir Gudobelę. (2.3.7 pav.).

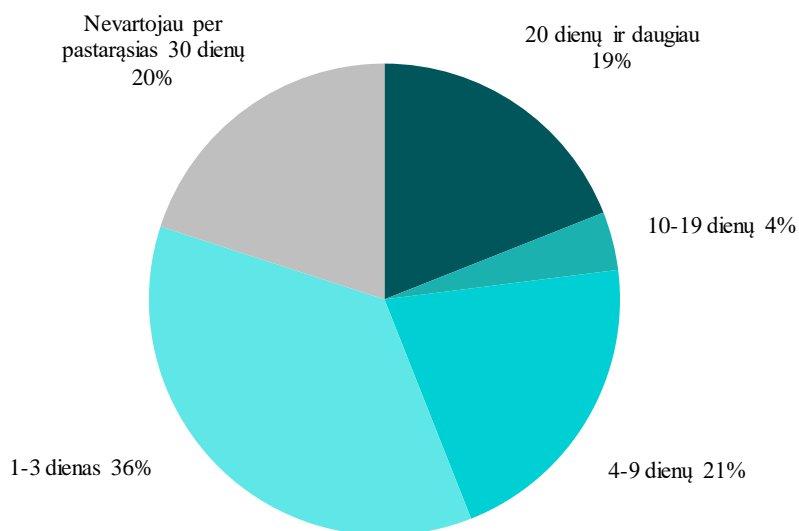
Statistiškai reikšmingų skirtumų, vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta.

2.3.7 pav. Be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartoti receptiniai vaistai (proc.; N = 69, vartojusieji receptinius vaistus be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais)

19 proc. vartojusiųjų receptinius vaistus be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais per paskutiniąsias 30 dienų tai darė 20 dienų ir daugiau. 4 proc. – 10-19 dienų. 21 proc. – 4-9 dienas. 36 proc. – 1-3 dienas. Penktadalis (20 proc.) nurodė per paskutiniąsias 30 dienų receptinių vaistų ne gydymo tikslais / be gydytojo paskyrimo neįvartoję. (2.3.8 pav.).

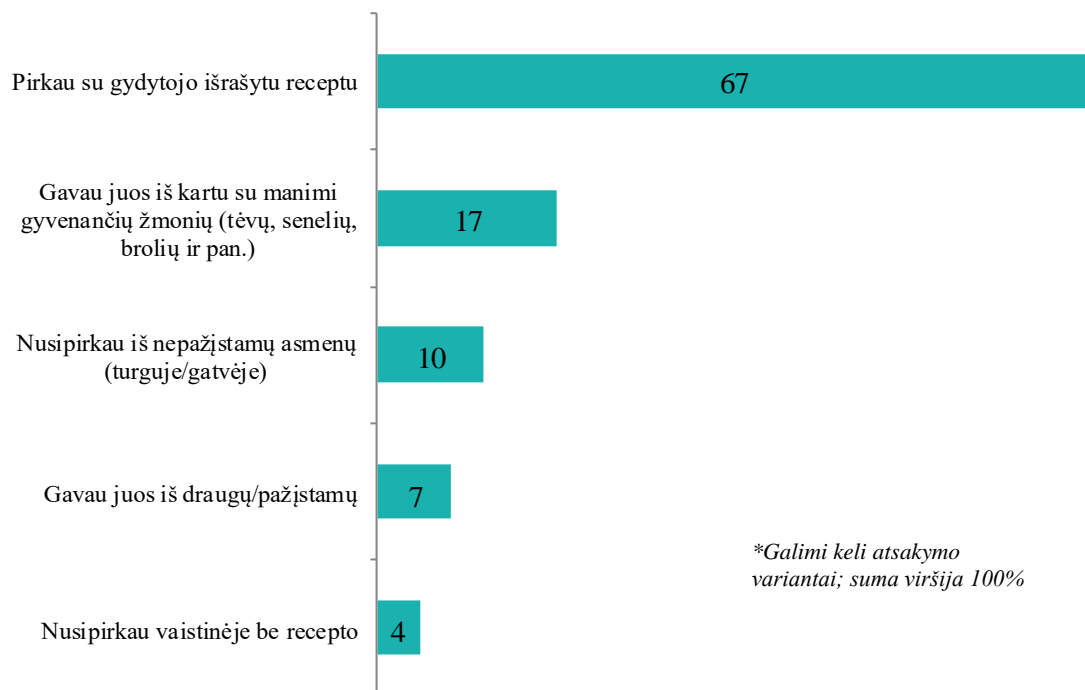
Statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.3.8 pav. Receptinių vaistų be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartojimo dažnumas (proc.; N = 69, vartojusieji receptinius vaistus be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais)

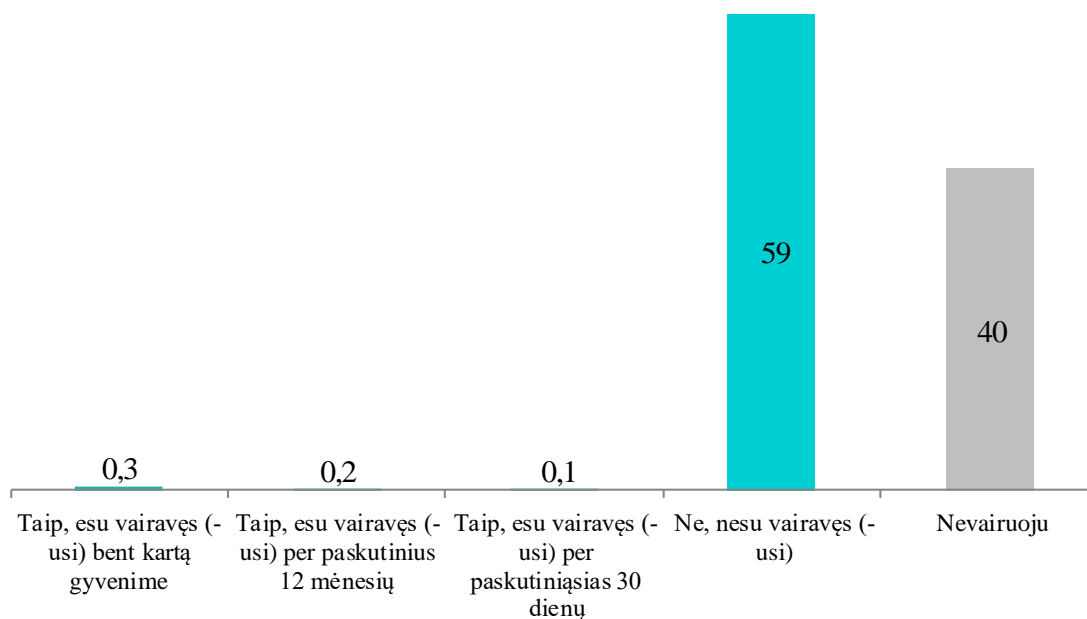
Dažniausiai be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais vartojami receptiniai vaistai įsigijami su gydytojo išrašytu receptu (67 proc.). 17 proc. teigė gavę jų iš namiškių. 10 proc. jų nusipirko iš nepažįstamų asmenų. 7 proc. gavo jų iš draugų / pažįstamų. 4 proc. nurodė nusipirkę jų vaistinėje be recepto. (2.3.9 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau su gydytojo išrašytu receptu šiuos vaistus pirmo moterims.

2.3.9 pav. Receptinių vaistų įsigijimo būdas (proc.; N = 69, vartojusieji receptinius vaistus be gydytojo paskyrimo / ne gydymo tikslais)

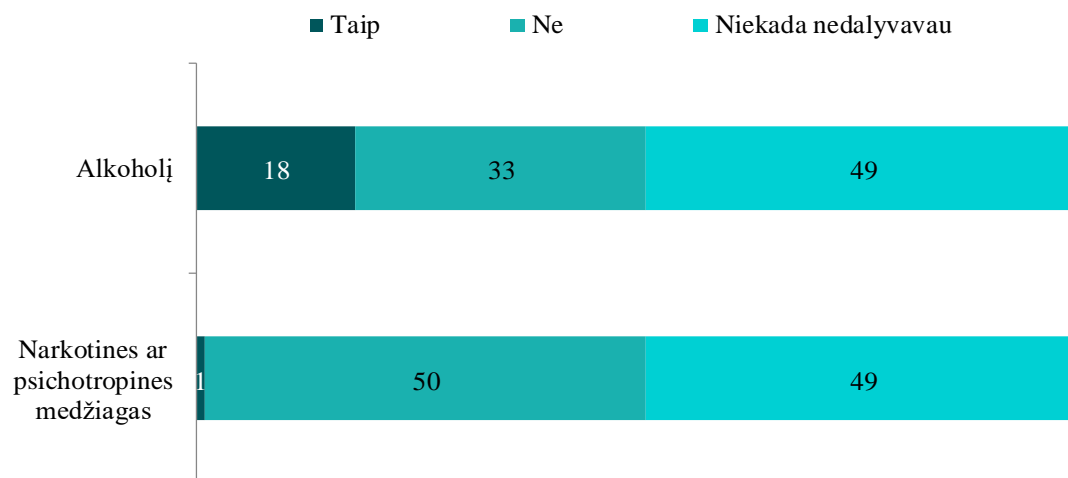
1 proc. tyrimo dalyvių pripažino kada nors vairavę apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų. 59 proc. to nėra darę, o 40 proc. teigė apskritai nevairuojantys. (2.3.10 pav.). Statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.3.10 pav. Vairavimas apsvaigus nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų (proc.; N = 1015)

18 proc. tyrimo dalyvių paskutinį kartą dalyvaudami vasaros muzikiniame festivalyje vartojo alkoholį. 33 proc. alkoholio nevartojo. 1 proc. teigė šių festivalių metu vartoję narkotines ar psichotropines medžiagas. 50 proc. jų nevartojo. 49 proc. nurodė niekada nedalyvavę vasaros muzikiniuose festivaliuose. (2.3.11 pav.).

Alkoholį vasaros muzikos festivalių metu statistiškai reikšmingai dažniau vartojo vyrai, 18-25 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai ir miestų gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Narkotines ar psichotropines medžiagas – vyrai, jauniausi (18-25 m.) tyrimo dalyviai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.3.11 pav. Alkoholio ir Narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimas vasaros muzikiniuose festivaliuose (proc.; N = 1015)

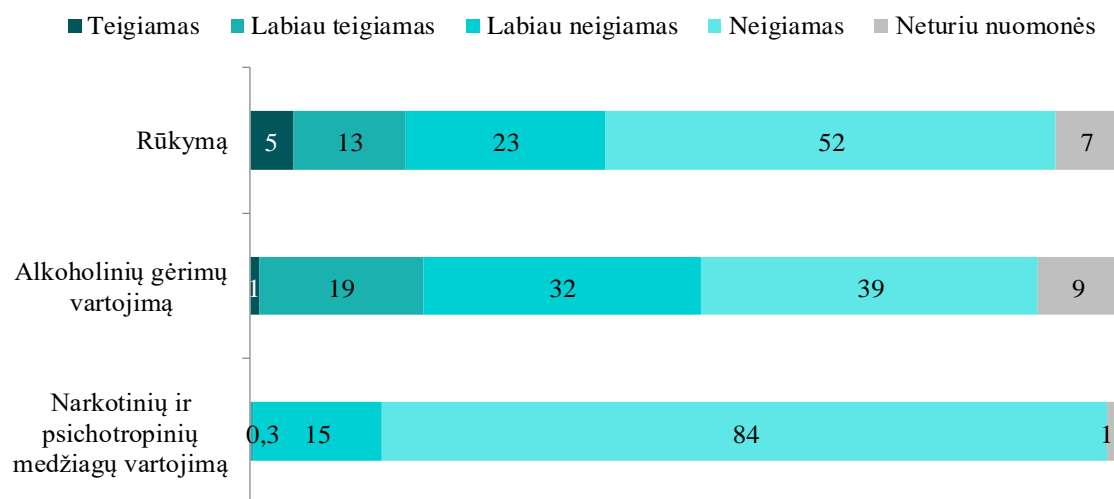
Teigiamą požiūrį į rūkymą išreiškė 18 proc. respondentų: 5 proc. teigiamą, 13 proc. labiau teigiamą. Vis dėlto trys ketvirtadaliai į rūkymą žiūri neigiamai: 23 proc. labiau neigiamai, 52 proc. neigiamai. 7 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (2.3.12 pav.).

Alkoholio vartojimą teigiamai vertina penktadalis (20 proc.) apklaustųjų: 1 proc. teigiamai, 19 proc. labiau teigiamai. Neigiamą požiūrį išreiškė 71 proc. tyrimo dalyvių: 32 proc. labiau neigiamą, 39 proc. neigiamą. 9 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė.

Narkotinių ir psichotropinių vaistų vartojimą teigiamai vertina tik 0,3 proc. tyrimo dalyvių. Beveik visi – 99 proc. – išreiškė neigiamą požiūrį: 15 proc. labiau neigiamą, 84 proc. neigiamą. 1 proc. nuomonės šiuo klausimu nepateikė.

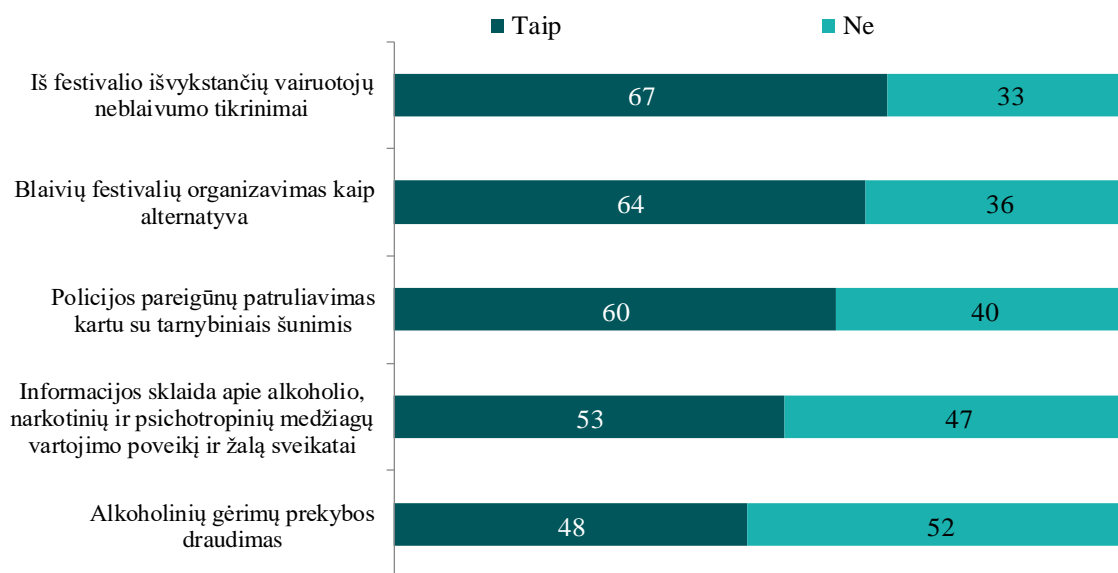
Teigiamą ar labiau teigiamą požiūrį į rūkymą statistiškai reikšmingai dažniau išreiškė vyrai, didžiausių pajamų grupės respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Į alkoholinių gėrimų vartojimą – taip pat vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Mažiau griežtą („labiau neigiamas“) požiūrį į narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą dažniau išreiškė jauniausi (18-25 m.) respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

Papildoma krostabuliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau rūkymą ir alkoholinių gėrimų vartojimą pateisina tiek rūkantys, tiek dažnai alkoholinius gėrimus vartojantys, tiek narkotines ar psichotropines medžiagas vartojantys respondentai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Kita vertus narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą dažniau pateisina tik jas vartojantys apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$), tuo tarpu statistiškai reikšmingos priklausomybės tarp šios nuostatos ir rūkymo bei alkoholio vartojimo elgsenos nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.3.12 pav. Požiūris į rūkymą, alkoholinių gėrimų vartojimą ir narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą (proc.; N = 1015)

Du trečdaliai (67 proc.) respondentų veiksminga priemone vasaros muzikinių festivalių metu laiko iš festivalių išvykstančių vairuotojų neblaivumo patikrą (67 proc.). 64 proc. nuomone, veiksminga priemonė būtų blaivių festivalių organizavimas kaip alternatyva. Taip pat dauguma prie veiksmingų priemonių priskyrė policijos pareigūnų patruliavimą kartu su tarnybiniais šunimis. 53 proc. manymu veiksminga būtų informacijos sklaida apie alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo poveikį ir žalą sveikatai. 48 proc. teigimu – alkoholinių gėrimų prekybos draudimas. (2.3.13 pav.). Iš festivalio vykstančių vairuotojų neblaivumo tikrinimą veiksminga priemone statistiškai reikšmingai dažniau laiko vyriausi (56 m. ir daugiau) respondentai, kaimo vietovių gyventojai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Blaivių festivalių organizavimą kaip alternatyvą – moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Policijos pareigūnų patruliavimą kartu su tarnybiniais šunimis – taip pat moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Informacinę sklaidą apie alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo poveikį ir žalą sveikatai – moterys (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$). Alkoholinių gėrimų prekybos draudimą – moterys, 56 m. ir vyresni apklaustieji (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

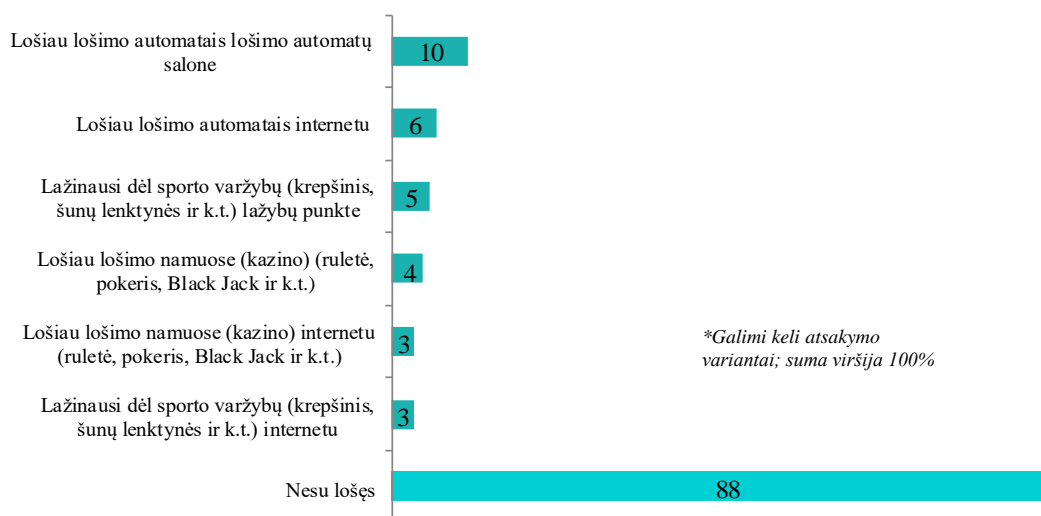
2.3.13 pav. Nuomonė dėl priemonių vasaros muzikinių festivalių metų veiksmingumo (proc.; N = 1015)

2.4. DALYVAVIMAS AZARTINIUIOSE LOŠIMUISE

12 proc. tyrimo dalyvių teigė per paskutinius 12 mėnesių lošę azartinius lošimus. Dažniausiai lošiama lošimo automatais lošimo automatų salone (10 proc.). Toliau rikiuojasi lošimas lošimo automatais internetu (6 proc.), lažybos dėl sporto varžybų lažybų punkte (5 proc.), lošimas lošimo namuose (kazino, 4 proc.). Po 3 proc. nurodė lošę lošimo namuose internetu ir lažinęsi dėl sporto varžybų internetu. 88 proc. dalyvauti azartiniuose lošimuose neteko. (2.4.1 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau dalyvauti azartiniuose žaidimuose teko vyrams, 18-45 m. respondentams, didesnių pajamų grupės respondentams ir miestų gyventojams.

Papildoma krostabiliacinė analizė rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau azartinius lošimus lošia narkotines ar psichotropines medžiagas vartoję tyrimo dalyviai.

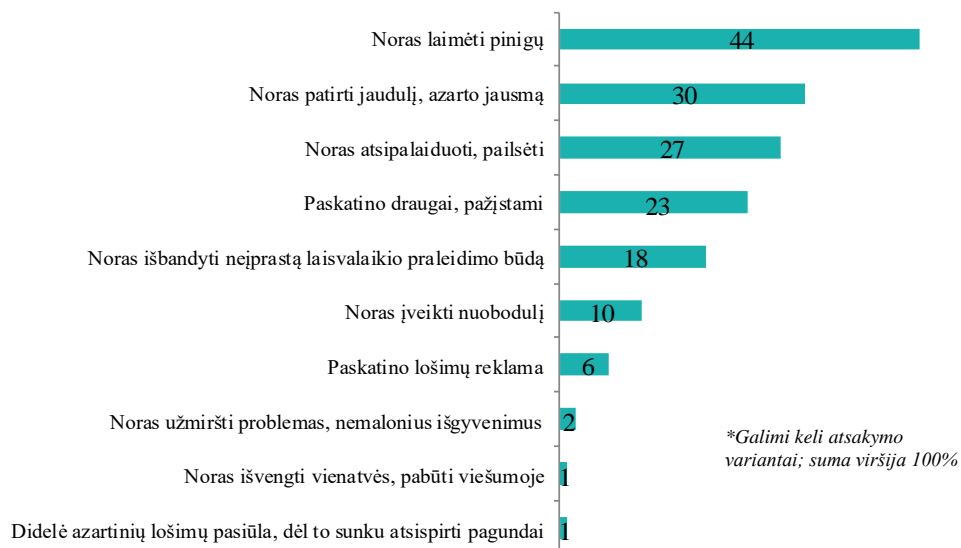

2.4.1 pav. Dalyvavimas azartiniuose lošimuose per paskutinius 12 mėn. (proc.; N = 1015)

Didžiausia paskata dalyvauti azartiniuose lošimuose – noras laimėti pinigų (44 proc.). Toliau rikiuojasi noras patirti jaudulį, azarto jausmą (30 proc.), noras atsipalaiduoti, pailsėti (27 proc.). 23 proc. teigė, kad juos lošti paskatino draugai, pažįstami. 18 proc. – noras išbandyti neįprastą laisvalaikio praleidimo būdą. 10 proc. – noras įveikti nuobodulį. 6 proc. dalyvauti azartiniuose lošimuose paskatino reklama. 2 proc. – noras užmiršti problemas, nemalonius išgyvenimus. Po 1 proc. įvardino tokias priežastis, kaip noras išvengti vienatvės, pabūti viešumoje ir didelė azartinių lošimų pasiūla, dėl ko sunku atsispirti pagundai. (2.4.2 pav.).

Apskirtai statistiškai reikšmingai daugiau priežasčių lošti paminėjo vyrai.

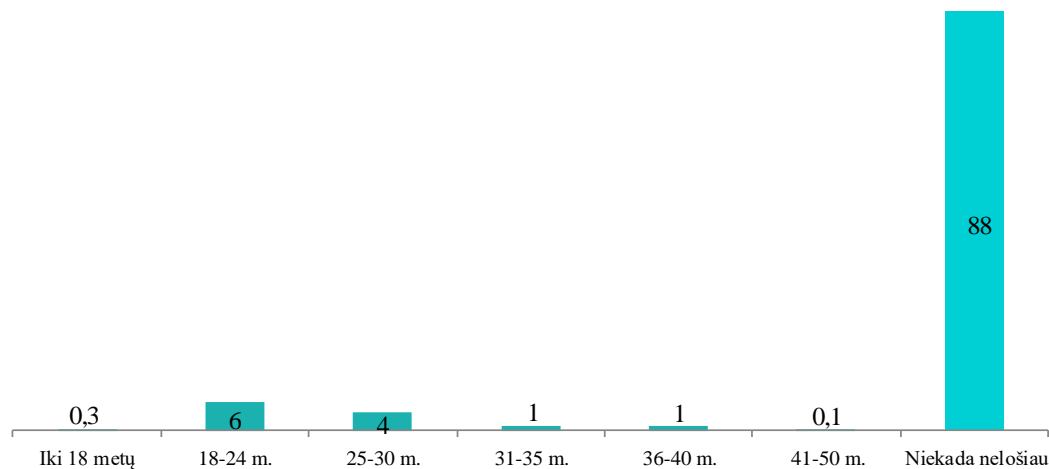

2.4.2 pav. Dalyvavimą azartiniuose lošimuose skatinantys veiksniai (proc.; N = 125, dalyvavusieji azartiniuose lošimuose)

Dešimtadalis (10 proc.) apklaustųjų dalyvauti azartiniuose lošimuose pradėjo būdami 18-30 m. amžiaus: 6 proc. 18-25 m., 4 proc. – 25-30 m. 0,3 proc. lošti pabandė dar būdami nepilnamečiai. 2 proc. – vyresni nei 30 m. (2.4.3 pav.).

Statistiškai reikšmingai dažniau jaunesnį amžių nurodė vyrai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

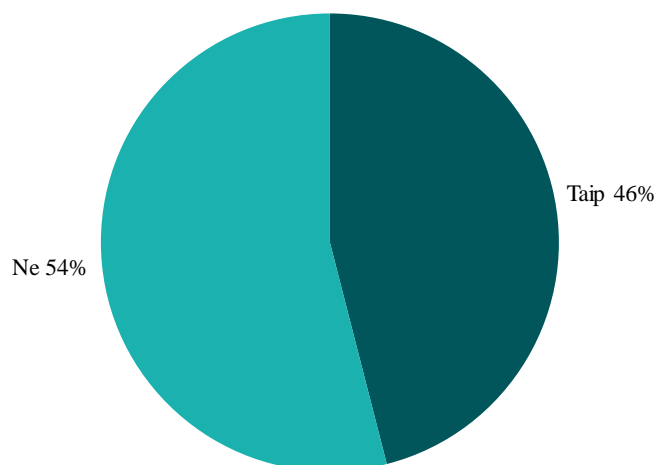

2.4.3 pav. Dalyvavimo azartiniuose lošimuose pradžios amžius. (proc.; N = 1015)

2.5. NTAKD ŽINOMUMAS IR VERTINIMAS

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento žinomumas siekia 46 proc. 54 proc. teigė šios institucijos nežinantys. (2.5.1 pav.).

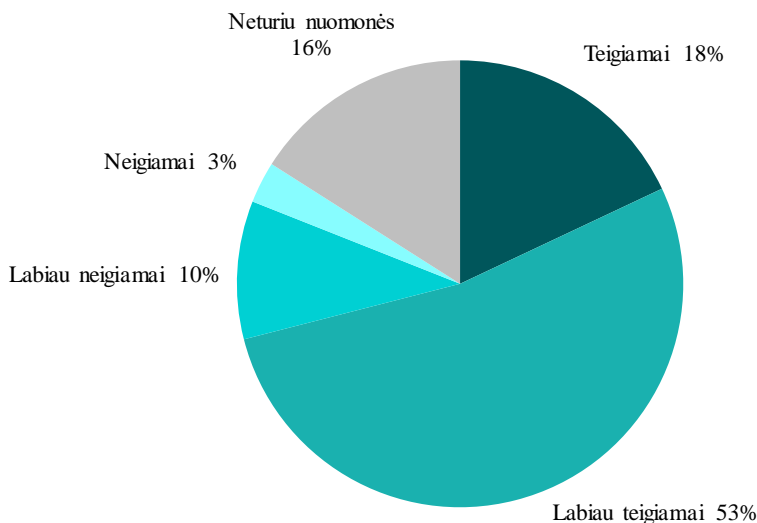
Statistiškai reikšmingai dažniau NTAKD žino 36-45 m. respondentai, aukštojo universitetinio išsimokslinimo apklaustieji, didžiausių pajamų grupės atstovai (Pearsono χ^2 testo $p < 0,05$).

2.5.1 pav. NTAKD žinomumas (proc.; N = 1015)

Dauguma (71 proc.) žinančiųjų NTAKD šią instituciją vertina teigiamai: 18 proc. teigiamai, 53 proc. labiau teigiamai. Neigiamus vertinimus išreiškė 13 proc.: 10 proc. labiau neigiamai, 3 proc. neigiamai. 16 proc. nuomonės šiuo klausimu neišsakė. (2.5.2 pav.).

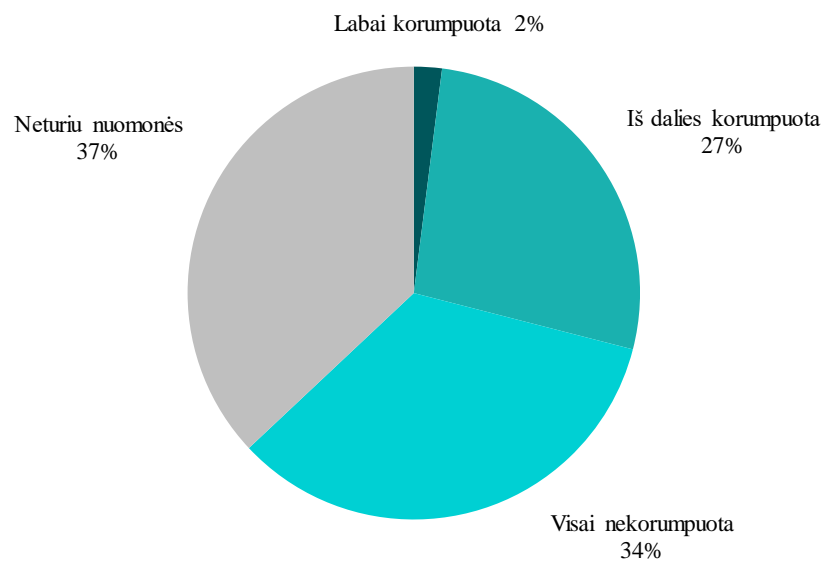
Statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.5.2 pav. NTAKD vertinimas (proc.; N = 470, žinantieji NTAKD)

2 proc. žinančiųjų NTAKD mano, kad ši institucija yra labai korumpuota. 27 proc. manymu, ji iš dalies korumpuota. 34 proc. laikosi pozicijos, kad NTAKD nėra korumpuotas. 37 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (2.5.3 pav.).

Statistiškai reikšmingų skirtumų vertinant rezultatus pagal respondentų socialines-demografines charakteristikas nepastebėta (Pearsono χ^2 testo $p > 0,05$).

2.5.3 pav. Nuomonė dėl NTAKD korumpuotumo (proc.; N = 470, žinantieji NTAKD)

III. IŠVADOS

Iš tyrime analizuotų psichoaktyviųjų medžiagų Lietuvoje didžiausių vartojimu pasižymi alkoholiniai gėrimai – LMT rodiklis (t.y. vartojo per paskutines 30 dienų) siekia 63 proc. Dvigubai mažesnis rūkymo LMT rodiklis (31 proc.). Toliau rikiuojasi plonų cigarečių (12 proc.) ir cigarečių su išskirtiniu skoniu ar kvapu rūkymas (5 proc.). Mažiausiai paplitęs elektroninių cigarečių (2 proc.), narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas (1 proc.) ir nerūkomųjų tabako gaminių vartojimas (1 proc.).

Rezultatų analizė pagal respondentų socio-demografines charakteristikas rodo, kad apskritai psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas statistiškai reikšmingai labiau paplitęs tarp vyrų. Taip pat pastebimi skirtingi psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ypatumai skirtingose amžiaus grupėse. Vyresnio amžiaus (36-55 m.) respondentai dažniau vartoja alkoholį, taip pat rūko. Tuo tarpu jauniausioje amžiaus grupėje (18-25 m.) alkoholis dažniau maišomas su energiniais gėrimais, rūkomos elektroninės cigaretės. Taip pat jaunesnių gyventojų dažniau vartojamos narkotinės bei psichotropinės medžiagos. Receptinius vaistus be gydytojo recepto / ne gydymo tikslais dažniau renkasi vyriausi gyventojai.

Daugumai gyventojų alkoholis yra neatsiejamas švenčių atributas – dauguma jį vartoja per visas pagrindines metų šventes, išskyrus Rugsėjo 1-ąją. Tiesa, vasaros muzikinių festivalių metu alkoholio vartojimas reikšmingai mažesnis (tai daro maždaug kas trečias festivalio dalyvis). Didžioji dalis tyrimo dalyvių išreiškė norą dalyvauti šventėse ar festivaliuose, jei juose ir nebūtų alkoholio. Kita vertus, alkoholio prekybos draudimas laikomas mažiausiai veiksminga priemone muzikinių festivalių metu – labiau pritariama tokioms priemonėms, kaip išvykstančių vairuotojų blaivumo tikrinimas ar pareigūnų patruliavimas su šunimis.

Gyventojų tolerancija rūkymo ir alkoholio vartojimo atžvilgiu yra pakankamai panaši – maždaug penktadalis šiuos veiksmus vertina teigiamai ar labiau teigiamai. Tolerancija narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimui artima nuliui.

Vertinant psichoaktyviųjų medžiagų prieinamumo ir vartojimo reguliavimą, griežčiausias nuostatos išreikštos rūkymo atžvilgiu – dauguma gyventojų pritaria draudimui rūkyti gyvenamųjų daugiabučių namų priegose, vaikų žaidimų aikštelėse, taip pat lauko kavinėse. Tuo tarpu alkoholio prekybos atžvilgiu nuostatos nuosaikesnės: siūlymui leisti juo prekiauti tik specializuotose parduotuvėse ar specializuotuose skyriuose nepritariama, taip pat nepritariama „nulio promilių iniciatyvai“. Respondentų nuomonės dėl leidimo ūkininkams kaimo turizmo sodybose gaminti ir pardavinėti stipriuosius alkoholinius gėrimus yra nevienareikšmės, taip pat išsiskiria visuomenės nuostatos dėl alkoholio prekybos draudimo degalinėse pasiekto efekto. Taip pat didelė dalis abejoja ar neturi nuomonės, ar ant alkoholinių gėrimų pakuotės reikėtų nurodyti standartinio alkoholinio gėrimo vienetų kiekį. Pastebimas liberalesnis požiūris ir į narkotinių ar psichotropinių medžiagų turėjimą asmeninio vartojimo tikslais – didesnė dalis pritaria nei nepritaria, kad už šį pažeidimą būtų taikoma administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė.

Dalyvauti azartiniuose lošimuose teko 12 proc. suaugusių šalies gyventojų. Dažniausiai šia veikla susidomima būnant 18-30 m. Lošimas Lietuvoje vis dar labiausiai traukia kaip būdas praturtėti, laimėti pinigų – pramoginiai šios veiklos aspektai (noras atsipalaiduoti, patirti azarto jausmą ir pan.) tarp

motyvuojančių lošti veiksmų akcentuojami rečiau. Taip pat pastebima tiesioginė priklausomybė tarp dalyvavimo azartiniuose lošimuose ir narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimo.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentą žino kiek mažiau nei pusė (46 proc.) suaugusių šalies gyventojų. Apskritai NTAKD veikla vertinama teigiamai ar labiau teigiamai (7 iš 10 žinančiųjų). Kita vertus, pastebima, jog gyventojams trūksta informacijos apie šios institucijos veiklą, kadangi vertindami Departamento skaidrumą net 37 proc. nuomonės neišreiškė.